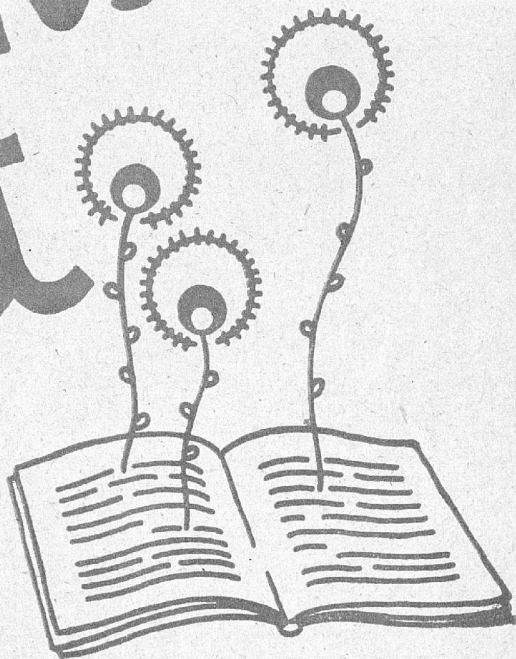

5

Zenski svet

L. XI.

maj 1933

SLATINSKE TABLETE ZA HUJSANJE

so sestavljene iz zdravih mineralnih soli in neškodljivih, toda zelo učinkovitih praškovin ekstraktov zdravilnega rastlinstva. Vse te izbrane sestavine delujejo jako pozitivno na človeški organizem, ne vsebujejo nikakih škodljivih snovi in so tako za nemoteno delovanje srca, ledvic in ostalih organov popolnoma neškodljive.

Dietetične slatinske tablete za hujšanje odstranjujejo na najprimernejši in edino priporočljivi način vse, posebno pa neprijetne in nelepe zunanje znake čezmerne debelosti, razkrajajo in raztope preobilno mast na telesu, podbradku, vratu, trebuhu, stegnih, bokih, trebušni mreni, črevah, ledvicah itd.

Abnormalna težina telesa prične postopoma padati, telo postane prožno, ves organizem pridobi na svežosti, elastičnosti in mladostnem občutku.

Težina Vašega telesa se zmanjša tekom 1 leta za 8 do 14 kg.

Dietetične slatinske tablete za hujšanje

dobite v vseh lekarnah, in sicer doza s 100 tabletami za Din 46—, velika z 200 tabletami za Din 74—, kjer jih pa ne bi dobili, se obrnite direktno na proizvajalca:

Lekarna Mr. L. BAHOVEC
Ljubljana, Kongresni trg

Nebotičnik gori,

Izdeluje svetilke in lestenice vsake vrste in oblike za sobe in dvorane, po lastnih ali predloženih osnutkih, kovinska okovja za pohištvo.

Srebrni, zlati, nikla itd. rabljeno jedilno orodje. **Cene zelo zmerne!**

tako so mislili ljudje, ko so ogledovali svetilke, ki jih je izdelala tvrdka

Josip Hafner

Kovinska industrija

Ljubljana, Prisojna ul. 5

(blizu sv. Petra ali Tabora)

Vsi ti in podobni izdelki se lahko kosajo po obliki in kakovosti z izdelki največjih firm v inozemstvu!

Manufakturna
trgovina

Fabiani & Jurjovec

Ljubljana
Stritarjeva ul. 5

Trgovina s papirjem in
šolskimi potrebščinami

Darinka Vdovič

Ljubljana, Gradišče št. 4
(Nova dr. Lukmanova hiša)

ŽENSKI SVET

MAJ 1935

LJUBLJANA

LETO XI - 5

TRI SESTRE

† Zofka Kveder — Demetrovičeva

Nadaljevanje

Dnevi so potekali in maj je minil. Oznanjali so se letoviščarji od vseh strani in sobe so se čistile in pripravljale zanje.

Nekega dne sredi junija sta odpotovala češka igralca: brat in sestra. Sestra je postala cvetoča in rdečelična, brat je bil pa še bolj bled kakor ob prihodu.

„Kakor kakšen novomašnik se zdi, a ne igralec,“ je rekla gospa Nana. „Ne bo dolgo.“

Nič ni zapazila, da je bila tudi Cirila bleda in še bolj molčeča kakor doslej.

Na griču je bilo mnogo dela, letoviščarjev toliko, da so se domači stisnili in odstopili gostom skoro slednji kotiček v hiši.

„Vodo je treba loviti, kadar dež pada,“ je rekla stara mati in veselo in zadovoljno se je sukala po kuhinji in gospodovala po hiši.

Ogledovala je pozorno vse izletnike iz trga, če bo med njimi kak mlad mož, ki bi bil za Malko ali za Cirilo. Pa ji ni bil nihče všeč.

„Pozimi pojdem malo po deželi na ogled,“ je sklenila. „Če neče sreča k nam, jo grem pa iskat. Bom že nekaj izbrala, da bo pravi. Ni dobro, če je blago predolgo v skladišču, se preleži.“

Zadovoljno je pogledovala za svojimi vnukinjami, ki so bile pridne in delavne in ubogljive. Za Malko se ji je zdelo, da je malo bolj ugnana in resna, kakor je bila njena navada; Cirila pa bolj od tega sveta kakor druga leta. S Tilko sploh ni imela sitnosti in skrbi.

Vse tri so zdaj spale v njeni sobi po kavaletih, ki so se čez dan dali zložiti.

„Dekleta, dekleta, prav lepo ste mi zrasle! Kako to diši po zdravju in mladosti! Čisto prav mi je, da vas imam vsako leto nekaj časa tako pod očmi in se spominam svojih lastnih dekliških let. Tudi jaz sem cvetela kakor roža. Zdaj mi je pa samo trnje ostalo,“ je govorila včasih.

„Kakšno trnje, stara mati! Saj ste lepo okrogli in rdečelični kakor me, samo v ramah malo bolj košati in v rokah bolj močni,“ so se smejale vnukinje.

„Da, zobe imam še vse in silo imam, da bi še hlapca pretepla,“ se je smejala stara mati. „Ampak lasje so pepelasti in koža ni več gladka, tako je.“

„Če je katera zaljubljena, naj mi pove,“ je ukazala nekaj.

„Nobena ni,“ so rekle.

„In niti ti, Cirila, se ne zanimaš za tega našega učitelja?“

„Ne zanimam.“

„Prav. Imam še raje. Po svetu vam pojdem fante iskat to zimo, da veste.“

„Meni tudi?“ je vprašala Tilka.

„Ne, tebi še ne, samo starejšima.“

„Kakšnega lepega mi izberite,“ se je smejala Malka.

„Bom že. Sem zadosti stara in izkušena, bom že našla dva poštena in pametna in pridna in ne pregrda človeka s kakšno kupčijo ali posestvom. Bolje da se ženska po pameti omoži kakor pa po tisti ljubezni, ki je že marsikatero zavarala in v nesrečo pahnila.“

„Samo jaz bi šla jeseni, ko gosti odidejo, vendar rada za nekaj dni na obisk v Trst k teti, ki me je že tolikokrat vabila,“ je rekla Cirila.

„In jaz k botri na Dunaj, da si nakupim raznih reči za mojo šivarijo,“ se je oglasila Malka.

„Ne vem, če bi vaju pustila po svetu tako sami vsako na svojo stran,“ se je premišljevala stara mati.

„Saj nismo več tako otročje in neumne, kakor mislite,“ je rekla Malka.

In tako je bilo dogovorjeno, da jih bo stara mati res pustila za nekaj dni z doma in da ju lahko hlapec skupaj odpelje s kovčegi v trg, da se odpeljeta od tam po železnici, ena na jug in druga na sever.

Pa so potekali dnevi, tedni in meseci in počitnice so minile.

Včasih je prišlo kako pismo iz Češke, zdaj za Malko, zdaj za Cirilo.

Božena je naznanila, da se je zaročila z nekim kopalškim ekonomom in da je srečna in vesela, da se bo za vse večne čase rešila gledališča in komedijantstva.

„Vašim gozdovom hvala, da so me ozdravili in polepšali. Vi pa nikar ne silite v svet! Svet je mrzel in tuj in sovražen.“

Malka je čestitala v imenu vseh, premislila se pa ni čisto nič.

Zadnje dneve počitnic je prišlo črno obrobljeno naznanilo, da je Jan za težko boleznijo naglo umrl.

V hiši je bil metež, gostje so odhajali drug za drugim, da nihče domačih ni opazil, kako je bila Cirila žalostna, vsa tiha in spremenjena.

Naročila je za ubogega mladega igralca v cerkvi mašo zadušnico.

„Tudi jaz se bom ločila od tega sveta,“ mu je obljubila v duši.

In komaj so na Griču spravili hišo zopet v stari red, je prosila staro mater: „Zdaj me pustite, da grem. Potrebno mi je, da grem. Ne morem več vzdržati doma.“

„To je mladi svet!“ je godrnjala starka. „Živce ima in nič ne zdrži! — Pa pojdiva, bosta pa prej nazaj!“

Tako sta se odpeljali nekega jutra, da druga ni slutila za drugo, da se za vedno vozi z Griča, a še manj, da bi slutili tisti, ki so ostali, da ne mislita nikdar več nazaj.

Malka se je obračala na domačo hišo. „Pa je bilo lepo pri nas,“ je rekla.

„Lepo,“ je ponovila Cirila in je gledala proti goram in po temnih gozdovih in po zelenih dolinah in po belih vaseh.

„Tod sem hodila in ne bom več,“ je mislila v duhu.

„Stara mati so trdni; kar nič se jim ne poznajo leta,“ je rekla Malka, kakor da svojo vest utišeje.

„Trdni so,“ je pritrdila Cirila. „Prestali bodo, da grem,“ je mislila.

„Saj ne kanim delati sramote svojemu domu in rodu, ampak Bog me kliče.“

„Sojeno mi je, da grem,“ je premišljevala Malka. „Življenje me vabi. V srečo ali nesrečo, kaj vem. Ampak doma bi ne vzdržala več za nobeno ceno.“

Krasen dan je bil in kraj rajsko lep. Celo življenje sta ga nosili sestri v srcu takega jasnega, s solncem obsijanega.

Na kolodvoru sta se poslovili, ena se je odpeljala na jug, druga na sever, in tudi duševno sta se razšli za vse čase tako; ena na eno, druga na drugo stran.

In čez nekaj dni je dobila starka na griču dvoje pisem.

Najprej je odprla Malkino.

„Preljuba stara mati!“ je pisalo dekle. „To, kar Vam imam razodeti, Vas bo zelo bolelo, pa Vas prosim, da mi odpustite...“

Do teh besed je čitala starka doli v majhni poštni izbici, kjer so po stenah viseli stari zemljevidi in tarife. Skoro vedno je prisostvovala odpiranju pisemskih vreč in malo pobrskala med pismi, da vidi, za koga je kaj prišlo. Bila je molčeca kakor grob, pa je mislila, da se zato brez škode za druge ljudi lahko malo vdaja svoji radovednosti. Poznala je vsakega otroka v kraju in jo je zanimalo, kaj prihaja iz daljave v tihe, samotne vasi pod gričem. Veselila se je, kadar je kdo tistih, ki so bili v Ameriki, poslal svoji družini kaj denarja ali če so fantje od vojakov pisali staršem za Božič, za Veliko noč in za godove.

Tako je tudi to pot sama pograbila obe pismi v kopi drugih. „... da mi odpustite...“

To jo je spreletelo, kakor da se ji je oster nož zapičil v srce.

Prenehala je s čitanjem, vtaknila obe pismi v žep in se ozrla, če je kdo opazil, kaj se je zgodilo. Poštna gospodična je štela priporočena pisma, za leseno pregrado pa je učitelj zvesto poslušal kaplana, ki je tudi prišel po časopis. Orožnik je nekaj zapisoval v svoj službeni notes, šumarjev fant pa je prekladal v torbo svoje nakupe, ki jih je malo prej opravil v prodajalni.

Nihče ni gledal vanjo in tiho se je izgubila v gornje nadstropje v svojo sobo, kjer je zopet sama nočevala. Kavalete so bili znosili v podstrežje in vnučkinje so si takoj prvi dan, ko so odšli letoviščarji, zopet po starem uredile vsaka svojo sobico. Zdaj se ji je zazdelo, da Malka svoje sobice res ni ozaljšala kakor navadno, da ni razobesila vseh svojih slik in ni pognila po pohištvu vseh svojih vezanih prtičev.

„Moj Bog, kaj se je zgodilo s tem dekletom?“ je ječalo v duši starke.

Vendar je najprej sedla na svoj udobni naslonjač in nekaj časa mirno čakala, da se ji srce malo umiri.

„Samo z mirom, samo z mirom,“ je šepetala sama sebi.

Potem se je odločila.

In s trdo roko je razgrnila pismo.

„... pa Vas prosim, da mi odpustite,“ je čitala. „Ni mi prirojeno, da bi živela mirno življenje kje na kmetih ali v kakšnem našem dolgočasnem mestecu. Že od nekdaj me je gnalo ven v življenje, da se borim in da kaj doživim. Igralka bi rada postala...“

„Igralka, komedijantka!“ je siknila stara mati.

„Če bom kedaj dosegla slavo, se bom vrnila domov, da obiščem Vas in sestre in domači kraj in vem, da me bodeite sprejeli lepo in brez očitkov. Tistemu, ki zmaga, se vedno vse odpušča. Če pa ne bom dosegla nič posebnega, me ne bo nikoli več nazaj. Tudi če me bo življenje strlo in ugonobilo, ne bom nikdar na Griču prosila pomoči, se bo že našel kakšen kotichek, kjer bom tiho umrla. Kakor mi bo usojeno. Ampak zdaj sem polna upanja in s trdno voljo se hočem boriti, da dosem svoj cilj. Toliko, da veste, da sem vse dobro premislila, in da vem, da mi v začetku ne bo lahko in da mi mogoče tudi vse izpodleti in se zdrobim in razočaram. Vem, da me čakajo nevarnosti, ampak jaz bolj ljubim nevarnost in borbe kakor pa tisto ustaljeno življenje doma.

Zahvaljujem se Vam za vse dobro, kar ste mi storili. Zahvaljujem se Vam za lepa otroška in dekleška leta. Res bi bili boljše storili, da ste me dali dalje šolati, vem, da mi bo na mojem potu zelo primanjkovala večja naobrazba. Ampak vem, da ste dobro mislili zame. Ostanite zdravi in vedno taki, kakor ste bili. Sestri pozdravljam in jima želim mnogo sreče v življenju. Nikar se preveč ne jezite name. Tako mi je sojeno.

Vaša hvaležna

Malka.“

— — — — —
Dolgo je sedela starka, roke je stisnila v pest in njen obraz je postal še bolj trd.

„Naj gre, ko ne ve ceniti doma,“ je mislila.

Vendar je bilo srce starke hudo ranjeno. Iz oči so ji polzele grenke solze.

„In kako je odšla!“ si je očitala v mislih. „Kako potuhnjeno in zvito. Ni imela poguma, da bi mi bila v obraz povedala, kaj misli.“

Spominjala se je nanjo, ko je bila majhna in bolna in kako jo je pestovala na rokah in nosila cele noči, dokler ni minila nevarnost.

„Bog ve, da sem jo rada imela,“ je mislila. „Škoda je je. Kaj bo zmagala?! Misli, da je v svetu tako kakor pri nas na Griču! Bo že skusila, kakšni so ljudje in kako trd in grenak je tuj kruh. Zavrgla nas je, pa jo bomo tudi mi zavrgli.“

„Pozabila jo bom,“ je sklenila. „Kakor da je umrla, tako bo.“

Potem se je spomnila še na Cirilino pismo.

„Ta je drugačna,“ je pomislila, „bolj zvesta.“

In je odprla pismo.

„Preljuba moja stara mati! — Kadar pomislim na Vas, je moje srce polno hvaležnosti. Bile smo sirote, me tri sestre, pa nikdar nismo tega občutili. Vi ste bili dobri z nami kakor nežna mati in trdni in premišljeni kakor skrben oče. Bog naj Vam povrne vse stotero na tem in drugem svetu. Odpustite mi...“

Zopet ta beseda, ki tako boli! Starki je omahnila roka.

„Kaj si mi storila, Cirila, da me odpuščanja prosiš?“ se je balo srce. „Tudi ti, tudi ti držiš sulico v roki, da me z njo presuneš!“

Zameglilo se je starki pred očmi in na kolena je padla in roke sklenila: „Moj Bog, prizanesi mi, če je mogoče!“

Šele čez dolgo časa se je opogumila in vzela beli list v roko, da ga prečita do kraja.

„Odpustite mi, da sem odšla z doma brez slovesa. Verjemite mi, da me zelo boli, da se Vam nisem razodela, bala sem se, da mi boste branili, da grem po poti, katero sem si izvolila. Vi bi se bili protivili in obe bi trpeli, ker moj sklep je trden in neomajen. Bogu se bom posvetila, v samostan pojdem.“

Starka je zajokala.

„Tudi ti, Cirila, tudi ti si se prevzela in povzdignila nad domačijo in gnezdom, kjer si se rodila! Kakšna bi bila zemlja, če bi vsi ljudje bežali v samostane? Tako se mi zdi: tam, kamor te je Bog postavil, tam mu služi z delom in poštenim življenjem in včasih z molitvijo. Saj tudi ptice ne pojo celo leto in cvetlice ne cveto pozimi in solnce ne sveti noč in dan,“ je modrovala starka in v srcu ji je vstalo kljubovanje. „Naj gre, kamor hoče, tudi ta je izdala Grič.“

Celo dopolne je ostala gori, a ko jo je Tilka klicala k obedu, je šla dol s trdnimi koraki in nič se ji ni poznalo na obrazu, da je ta dan za vedno izgubila dve svoji vnukinji. In da jima je v neizrečeni bolesti izkopal grob v svojem srcu in ga poškopila s svojimi solzami.

Popoldne se je praznično oblekla.

„Kam se pa odpravljate?“ je vprašala Tilka.

„Na občini imam opravka,“ je rekla.

Potem se je kakor nekaj domislila, prijela je mladega dekleta za rame in ji strogo a vendar z ljubeznijo pogledala v oči.

„Ti si moja, Tilka, kaj ne?“

„Pa čegava bi bila?“ se je čudilo dekle.

„In imaš rada naš dom in naš Grič.“

„Rada, to se ve.“

„In te nič ne vleče proč in si ne želiš po svetu?“

„Ne.“

„Ali bi vzela ti našega učitelja? Za Cirilo je hodil, ampak, mislim, da bi tudi tebe vzela, če bi ga marala.“

„Ne maram ga, ni mi všeč.“

„Si morda kakšnega drugega izbrala?“

„Nisem.“

„In vidiš, pa te bom vendarle omožila še pred adventom. Ali se boš branila?“

„Ne bom, če mi ukazate. Jaz sem mlada in neumna, vi pa izkušeni. Že veste, kaj delate.“

„Tako je, Tilčka. In to ti povem: moški naj bo kakoršenkoli, učen ali pa ne, samo da je zdrav in pošten. Tudi kmetiškega se ne brani.“

„Saj bi se ne, če bi mi bil drugače všeč.“

„Tako je. Modra si. Toliki gosposčini, kolikor je pri nas na Griču potrebujemo, se bo vsak hitro privadil.“

„Vzela bom, katerega mi boste izbrali.“

„Sama si ga boš izbrala. Le zaupaj mi! Pojdi na delo in za sedaj nikomur nič ne pripoveduj,“ je ukazala starka in odšla.

Na občini je naročila, naj oznanijo v nedeljo pred cerkvijo: „Gospa Nana na Griču vabi za popoldne vse mladeniče iz cele župnije na malo južino. Vsak bo zastoj pogoščen, ker gospa hoče, da proslavi pomemben dan svojega življenja.“

Konec prihodnjic

ŽE MI TELO UMIRA V POMLAD

Anica Černejeva

V meni
so še plameni
živega hrepenenja,
a moje telo je le še
senca življenja.

Za mano je mlada,
mlada pot.
Rada bi še hodila tod
in tebe, moja lučka, vodila.
Brez moje ljubezni
boš morala v svet,
brez nje ti bo nekega
dne razodet,
ko boš iz svojih globin
vzplapolala —
O lučka, premračen svet
sredi belih, prebelih sanj...

Saj bi ostala!
Saj me še drobcena roka drži,
saj se borim vse dni, vse noči,
da bi ti mamico
svojo poznala,
ko boš velika, lučka, takrat —
in boš iz svojih
plašnih spoznanj
bele in čiste ljubezni iskala.

O lučka, saj bi ostala!
Saj ima človek življenje rad.
Tako si še moja in mala,
komaj sem te prižgala
—————
a že mi telo umira v pomlad.

VEČERNO PISMO

Avgusta Gaberščikova

One tihe, bele sanje, dragi,
spremljajo pojoče sence.
Grudi mi drhtijo,
beli slap ovija rame.
Veš, trenutki so, ko mislim,

da ti moram darovati mir
in vzvaloviti svoje misli,
vžgati jih ko plamen,
ki naj zate žge in pali,
da ostane le trpljenje zame.

RECITATOR

Maša Slavčeva

Od tega je že dolgo... Takrat je bila beda redka... Kot danes blagostanje...

V nekem mestu se je nekega dne pojavil nekdo. Z družino.

Na obleki znaki preteklih dobrih dni, na obrazu znaki stalne boleznin in v očeh pogum za bodočnost. Črn klobuk na glavi, ogoljene gosposke gamaše na razhojenih čevljih. Okrog vrata siv volnen šal.

Šal, ki so se za njim skrivale ozke brezkrvne ustne.

*

Za njim so šli po cesti otroci. Trije dečki. Hodili so kot oče: nagnjeni naprej, ko da se jim silno mudi. A šli so počasi — — Imeli so sive šale okrog vratu. Ko da so se rodili z njimi — —

Hodili so po cestah, pogledi, ki niso ničesar zaznali, so jim bili uprti. Šli so, šli — pogovarjajoč se z edino mislijo, ki je bila v njih.

Sveta okrog njih ni bilo —

Nikomur niso ničesar storili. Vprašali niso nikogar nič in prosili še manj.

Samo prišli so nekega dne v neko mesto —

*

Zadovoljni, rdečelični meščani so jih gledali. Neka temna neprijetnost se je zganila v njih. Ne sovraštvo — ne! Občutek, podoben takemu, ki ga vzbudi prepil — — Oblak, ki zasenči sonce —

Mrzel curek vode — —

Nihče bi ne znal razložiti, zakaj je raje okrenil glavo v drugo smer, če jih je srečal. Slutili so: tam hođi beda. Skrta beda. Ona, ki se junaško smehlja v bridkostih — Ona, ki se noče izdati — —

*

Mati — kakšna je bila?

Kogarkoli bi vprašal, bi ne znal povedati drugega: dvoje črnih, mladih oči. Oči, ki so pogledale, da si moral povesiti pogled. Dvoje resnih oči. Odkritosrčnih. Niti ne žalostnih, še manj predrznih ali gospodovalnih.

Kako čudne so večasih človeške oči — — Prav take ima tisoč drugih ljudi: po barvi, obliki, po vsem. Pa kane iz njih pogled — in naenkrat je izmed tisočerih oči v spominu samo dvoje oči, katerih pogled se je potopil v tvoj spomin — —

*

Nekdo je prišel nekega dne v neko mesto. Z družino.

Kdo so bili?

Velik siv šal in trije mali. In dvoje resnih oči. To so bili.

Nihče ni vedel, odkod so, kaj so in kam gredo. Bili so tu.

*

Med poukom.

Otroci v razredu so se veselo oddahnili. Šolski sluga z okrožnico je prišel. Otroci so vedeli: najmanj pet minut je njihovih. Marsikdo se je razveselil: morda ne bom vprašan — —

Okrožnica, ona debela črna knjiga, je kakor dobra teta otrokom. Vselej ko se pojavi, prekine pouk. Kaj nam pove danes?

Da bo gospod ta in ta jutri dopoldne od 10.—11. recitiral pesmi iz domače in tuje poezije. Da stane za vsakega vstopnina 2 Din in da ravnateljstvo obisk priporoča. Pouk od 10.—11. pa seveda odpade.

O — kakšna sreča!

Učiteljica je povedala, da je gospod s sivim šalom recitator.

V otroških srcih se je zganilo nekaj kakor hvaležnost.

Vendar ni moglo pregnati občutka nezaupanja. Recitator — — kako tuja beseda v tem majhnem mestu —! Nekakšen komedijant — ne?! Vsi pojdejo poslušat — vsi!

Glava ob glavi se gneta v veliki telovadnici. Recitator vstopi na oder za mizo. Bolj rdeče kot navadno so lise na bledih licih. Suho zakašlja in prične.

Otrokom je, ko da čujejo tujo govorico. Tuj jezik. Kako čudnosmešne in našopirjene so besede, ki prihajajo iz njegovih ust. Sram jih je pred temi besedami, ki so kakor lepe tujke, ki pridejo včasih sem letovat.

Zene so kakor njih matere, pa so toliko lepše, finejše in toliko pomeniijo. Niso zanemarjene in umazane. Dragocene so. In sami ne vedo prav, zakaj se norčujejo iz teh tujk in jih celo sovražijo. Morda, ker vedo, da so jim nedosegljive — — Ampak tega se ne zavedajo. In smejati in hihitati se morajo, da si dadó s tem poguma; da se jih ubranijo, ker se jih boje. Zato se smejejo.

Če pove recitator kako besedo, je to znan zvok, ki pomeni to ali ono. Toda kako smešno je, če beseda oživi in vidiš rasti travo ali slišiš šumeti slap. Slap je vendar slap in beseda ne sme šumeti, če ne prista-
viš, da slap š u m i —!

Lise na recitatorjevih licih temné. Recitira in čuti, da ga ne razumejo. Nočejo in ne morejo ga razumeti. Ta ozka srca so zapahnjena lepoti.

Ti, ki poslušajo, so plačali po dva dinarja, da se lahko smejejo in uživajo pouka prosto uro. Kaj jim mar recitator in recitacije!

In on to čuti — Ve, da je denar, ki ga je dobil od otrok, miloščina. On pa je noče. Zaslužiti hoče denar, četudi ga nihče ne posluša.

Z grenkobo razočaranja zida besedo na besedo. Hoče, hoče jih prisiliti, da bi prisluhnili. Čuti, da mu pešajo telesne moči, a da mu raste volja. Ogromna je, da bi napolnil z njo dvorano.

Iz njegovega telesa mu kipi kot vino, in vre sproščena, iščoča pose, da se pretoči vanjo. A niti ene pripravljene.

Balado recitira — — — Pozabil je vse naokrog. Zapreda se v čar pesmi kakor pajek v mreže...

Nekje v senecih mu zbija drobno kladevce kot ura: za-man — za-man — — — in potne srage močijo čelo — —

Se pet pesmi, potem bo konec. Konec kalvarije. Konec lakote.

Nenadoma začuti: tam v dvorani nekdo posluša. Posluša in računa.

Droban dekliški obrazek, ves blede, strmi vanj. Kot žarek bele svetlobe iz temé sije. Po tem žarku se točijo njegove besede do dekletka.

Ena sama ga posluša in razume —

*

Recitator je zanjo čarovnik, ki čara —

Široko odprte oči vidijo, uho sliši, jezik čuti okus bajnih sadov in nosek vonja cvetje — —

Čarovnik pravi „svetloba“ ali „solnce“ in obraz mu zasije. Beseda se sveti in hoče v višave —

Če pravi „roža“, je beseda rdeča in diši —

Pri „smrti“ je, ko da zvone zvonovi in nekdo joka —

In ko pravi „tema“, je njegov glas zametast in mračno je v hipu —

Tako se ji vsaj zdi — —

Če reče „kralj“, stopa beseda počasi kakor kralj na prestol in za njim se vleče škrlaten plašč z zlatom tkan in hermelinom okrašen.

In „dvorni norec“ skoči iz njegovih ust, da zazvene kraguljčki na njegovi čepici —

Beseda „ljubezen“ pa je tako topla in blesteča kot zlat slap, da misli ob njej zaplešejo in ne morejo še doumeti njenega bleska —

Kaj so ji padle kaplje iz tega slapa v oči, da jo tako skele — —??

Recitator, ki ga nosijo lastne besede v neznano sladkost, se zdrzne —

Čuj — zdaj tam iz kota ihtenje — Njegovo?

Ne — ne — saj recitira.

Da — v srcu so solze. Solze hvaležnosti — njej —

Glasno ihti malo blede dekle. — Vse se ozira tja. —

Učiteljica jo odpelje iz dvorane —

Odšla je —

Zopet je sam. In zopet se bori z nevidno steno. Z obupom v srcu. pred očmi mu plešejo spirale, ognjene in črne in zopern okus ima v ustih —

Rdeči in črni bliski ga slepe. Robec, ki ga poslednji hip pritisne na usta, se pordeči.

•

On sedi za špansko steno na odru. Odmor.

Žena ima zanj pripravljeno jajce s sladkorjem in vodo. Krepča se.

Žena ga prosi s sklenjenimi rokami, naj zaključi. Program obsega samo še tri pesmi.

Ne mara nehati. Noče miloščine. Zavoljo drobnega bledega obraza, ki ga je rešil obupa — noče nehati. A žena naj tega ne ve.

Zopet je na odru in strmi v edino poslušalko, ki se je vrnila.

Nikoli še ni tako govoril — — Dvorana molči.
Zdaj pričenjajo slutiti, da je nekaj velikega za vsako besedo — cel
ogromen svet. Drug za drugim prisluhne —
Vsaka beseda je skala. Vedno večja, vedno težja —
In zopet se mu rdeči in črni koriantoli prepletajo pred pogledom —
Krvave škarje presekaajo zvok njegovih besed. Čarobna dežela ugasne.
Omedlevica. Bože, koliko krvi ima človek! —

*

Nekega dne so šli iz mesta velik siv šal in trije majhni sivi šali za
dvojico žalostnih oči. — Šli so sklonjeni pod bremenom tujih pogledov.
Odšel je čarovnik, ki je prinesel neznan čaroben cvet v njihovo
topo življenje —

*

Bel dekliški obrazek je ostal sklonjen nad pozabljeno računico —
„Tudi jaz bom nekoč recitirala ...

— — — — —
Lepo je — — — Kljub vsemu — — —

*

SRBSKE KNJIŽEVNICE

Marja Boršnikova

Nadaljevanje

DRAGA DIMITRIJEVIĆ - DEJANOVIĆ*

Rodila se je v Stari Kanjiži 18. avg. 1840. kot hči premožnega advokata in ekonoma. Po dovršeni ljudski šoli se je izobraževala v nekem temišvarskem inštitutu, ki ga je pa morala v svojem 13. letu radi težke očesne bolezni zapustiti in se vrniti domov. Po materini smrti je doma prevzela gospodinjstvo, ki ga je opravljala do l. 1861., ko se je poročila z učiteljem Dejanovićem. Radi mnogih razočaranj, katere sta ji prizadejala mož in tašča, se je kmalu po poroki spet zatekla domov, odtod pa k sorodnikom v Budimpešto. Tu se je spoznala z voditelji srbskega omladinskega gibanja, kar je dalo smernice njenemu nadaljnjemu življenju in delu: pričela je pisateljati, obenem pa se je posvetila gledališču. Sredi 60. let se je vrnila k možu; tu se pričlenja najplodovitejša doba njenega življenja. Umrla je v 31. letu, 26. jun. 1871., na porodu.

Šestdeseta leta, v katerih pričinja Dejanovičeva svoje književno delo, potekajo v srbski književnosti v pravcu kulturno političnega omladinskega gibanja. To je pokret, ki se izrazilo zavzema za ideje liberalizma in nacionalizma in stremi po ohranitvi čistega Srbstva, proč od zapadne Evrope. V književnosti pomenjajo 60. leta dobo romantičnega povelicavanja in idealiziranja srbske tradicije ter vsega, kar je v zvezi s srbskim ljudstvom. Ta srbska romantika, ki se javlja pol veka kesneje od nemške, v času, ko zapadnoevropske literature žive že v novem pravcu realizma, ni ostala „čista“, marveč je prevzela marsikako sodobno zapadnoevropsko primes. Med drugim se oglašja v omladinskem gibanju tudi ideja feminizma, ki nikakor ni v soglasju z moralo povelicavane preteklosti.

Dejanovičeva je navdušena Omladinka. Iz nacionalnega vzhičenja, iz želje po prosvetnem delovanju se posveča teatru, prevajanju, izvirnemu leposlovju, politiki, pedagogiki in feminizmu.

* Prim.: Dr. Julka Hlapec - Dordević „Omladinka Draga Dejanović“, Misao (M) 1921, zv. 28., str. 241; Herman Wendel, Die neue Generation 1921, l. XVII., junij; Skerlić „Omladina i njena književnost“ 1906; Žena i Svet 1933, br. 3, str. 3.

Vse kaže, da kot igralka na odru ni imela uspeha. Njene pesmi — l. 1896. je izdala tudi samostojno zbirko pod naslovom „Spisi“ — so večinoma šablonske in neoriginalne; polne so romantičnega jadikovanja in, izvzemši nekaj ljubezenskih, nimajo prevelike literarne vrednosti. Večinoma opevajo ljubezen in rodoljubje, ki igrata tudi pri njeni omledno sentimentalni, često tendenčni leposlovnji prozi glavno vlogo.

Vrednost prosvetnega dela Drage Dejanovićeve ni v leposlovlju, marveč v njenem socialno-pedagoškem delu, predvsem v njenih feminističnih spisih. ki pomenjajo prvi feministični manifest v srbski javnosti. „Ti njeni spisi, čeprav so bolj rodoljubne pridige kot pa socialni eseji, so polni izredno točnih opazovanj, jedrnatih misli in vzornih načel v pogledu ženinne pravice in dolžnosti napram narodu in sami sebi.“ (Hlapec - Đorđević)

Dejanovićeva je spoznala, da tiči glavni vzrok ženine klavrne usode v njeni intelektualni zaostalosti in materialni odvisnosti. Prežalostno je, da je življenjska vsebina povprečne meščanke zgolj luksus, zabava in olepšavanje telesa. Zenske naj se raje izobražujejo in si poiščejo vsaka svoj poklic, da se osvobode rodbinskega protektorata, odnosno tiranije.

Toda prav tu trči pri njej socialni problem skupaj z omladinskim nacionalizmom: Dejanovićeva je prepravoverna Omladinka, prenavdušena rodoljubkinja, preromantična oboževalteljica narodne preteklosti, da bi je ne bolelo propadanje onih patriarhalnih običajev, ki v bistvu zaslužujejo ženo. Zato neprestano psuje „gnili zapad“, „strup evropske civilizacije“.

Toda vkljub nedoslednostim in protislovjem, ki se javljajo v feminističnih načelih Drage Dejanovićeve, pomenja njena pojava v zgodovini srbskega ženskega gibanja važen korak navzgor. Tudi Stanimirovićeve spada s svojim književnim delom deloma že v dobo omladinskega gibanja, za čigar glavna gesla se tako vneto navdušuje, pri tem pa ostane vkljub temu v življenju in načelih konservativna, brezinicativna, pokorna, skromna, neborbena. Do čim Dejanovićeve, prva zavestna srbska feministka, prestopa meje dotedanjega delokroge srbske žene in usmerja, polna energije, borbenosti in poleta, svoj korak v novo življenje, pripravljajoč s tem pot doslednemu feminističnemu gibanju naslednjih desetletij.

Dalje prihodnič

MRTVI MATERI

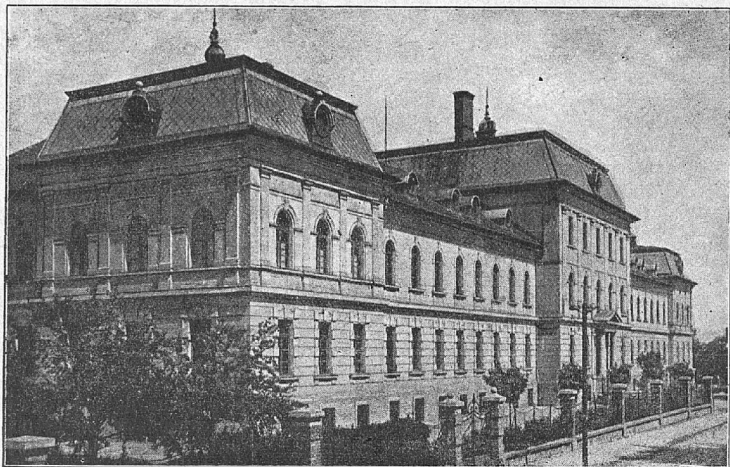
Mara Lamutova

V razkošju svoje mladostne sreče,
ko nauki šli so včasih v prazen klas,
užaljena si rekla mi svareče:
„Spoznala boš prepozno, kdo sem jaz!“

Oziram med oblake se bežeče,
da vidim tvoj zveličani obraz,
poslušam željno sapice ihtече —
če diha v njih tvoj onemeli glas ...

In verno čakam v polnočni uri,
li tvoja silhueta mimo gre,
saj duh prešine lahko zid in duri.

Odkar doma si v zvezdnatem azuri —
še tvoja senca mimo več ne gre,
zaman, zaman po nji srce mi mre ...

OB DESETLETNICI JAVNE ŽENSKÉ BOLNICE

Angela Vodetova

Ena najpotrebnejših socialno-zdravstvenih ustanov v Ljubljani, javna ženska bolnica, je obhajala letos važno obletnico: pred nekaj meseci je poteklo 10 let, odkar je nastanjena v lastnem poslopju. Dokaz, kako zelo potrebno je bilo večje poslopje, ki vrši svojo najvažnejšo nalogo kot porodnišnica, dobi obiskovalec takoj pri vходу: na hodniku visi grafičen prikaz števila porodov, ki se izvrše v bolnici. Črta, ki se zlasti zadnja leta dviga skoro v navpični smeri, priča, kako potrebna je ta ustanova posebno v današnji krizi ženam, ki često nimajo niti dovolj gmotnih sredstev, niti primerne prostora, da bi mogle poroditi doma, ob primernih postrežbi.

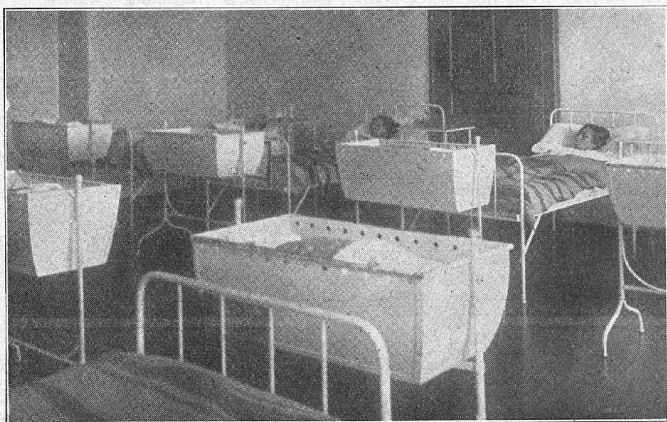
V poslopje, ki naj bi bilo po svojem prvotnem namenu zavod za slepce, se je pred 10 leti na pobudo primarija dr. Zalokarja namestila ženska bolnica, ki je bila že tedaj kot oddelek splošne bolnice mnogo premajhna, da bi ustrezala svojemu namenu. Ob ustanovitvi so pokazala ženska društva pravilno razumevanje za potrebe nove ženske bolnice, ki je rabila radi večjega števila prostorov mnogo nove opreme, zlasti posteljnine. Zato je započelo Splošno žensko društvo nabiralno akcijo, z geslom „sestra za sestro“ pa so pomagala vsa napredna ženska društva, predvsem klub Primork. Nabavile so precej posteljnege, ženskega in otroškega perila ter s primernim pohištvom in instrumenti opremile ambulanco, kjer dobivajo siromašne žene brezplačno zdravniško pomoč.

Kakor sem že omenila, neprestano narašča število žen, ki iščejo pomoči v ženski bolnici: samo porodnic pride na leto do 1800 in prav toliko drugih žen, ki bolehalo na raznih ženskih boleznih (raka je na. pr. 50—80 primerov na leto). Bolnice so večinoma zavarovanke raznih bolniških blagajn, predvsem Okrožnega urada za zavarovanje delavcev in železničarske bolniške blagajne. Radi pomanjkanja bolniških sob ne pridejo v poštev običajni razredi, ki bi po mnenju g. prof. dr. Zalokarja po bolnišnicah itak morali

biti odpravljeni, kajti ravnanje z bolnikom bi se moralo tudi glede oskrbe prilagoditi bolezni, ne pa bolnikovi plačilni zmožnosti.“ To, pravi g. primarij, je utemeljitev z zdravniškega vidika. Edino pravilna pa je taka utemeljitev tudi s socialnega stališča, a dasi je povsem logična, jo gotovo le malokdo uvidi in prizna. Smo pač družba razredov, ne samo v življenju, ampak tudi v bolnici in celo na pokopališču.

Značilno je, da se bolnica vzdržuje skoro sama, saj dobiva od države le 300.000 Din letne podpore, a to je za te vrste ustanovo pač premalo, če se hoče razmahniti in se posluževati najpotrebnejših modernih pripomočkov.

Izredno važno nalogo vrši bolnica tudi s svojo babiško šolo, ki uživa sloves najstarejše in najboljše šole te vrste v državi. Učna doba za babice traja 18 mesecev z enomesečnim ponavljalnim tečajem ter sprejema stalno po 20 učenk. Toda priglaša se jih vsakokrat po 50, pa, žal, ni prostora za vse. Babice, ki prihajajo iz ljubljanske babiške šole, so na dobrem glasu po vsej državi, — tudi v Srbiji jih je precej — ker so znane po snažnosti in po strokovnem znanju.

Kakor znano, so pri nas tudi v ženski bolnici nameščene samo redovne sestre, civilne uslužbenke so le babice in služkinje.

To je nekaj podatkov zgolj zunanjega značaja, ki nikakor ne morejo globlje ter v celoti osvetliti dela, pomena ter nalog zavoda. Mnogo več kot tako opisovanje pove razgled po bolnici sami, ki se kljub skromnim dohodkom stalno modernizira, še več pa kratek razgovor z voditeljem-strokovnjakom, ki ti z malo besedami odpre skoro nepregledno perspektivo nalog tudi na higijenskem in socialnem polju, ki jih mora vršiti ta zavod: „Ženska bolnica ne sme stati izolirana, temveč mora imeti tesno higijensko in socialno zvezo z zunanjim svetom, tako, da stopi resnično v službo ljudstva.“ G. primarij je mneja, da bi bilo za tako posredovanje med zunanjim svetom in bolnico potrebno, da se nameste civilne skrbne sestre, katerih naloga bi bila obsežna in glede na ljudske koristi tudi prav hvaljezna. Predvsem bi bila naloga oskrbnih sester, da porodnice, ki so zapustile bolnico, obiskuje na domu, jim nudi nasvete glede higijene v splošnem, glede prehrane dojenčka, se prepriča o njih gmotnem položaju, a v naj-

hujši sili preskrbi tudi materialno pomoč. Seveda je zato potreben stik bôlnice z drugimi socialnimi ustanovami občin in države, pa tudi bôlnica sama mora imeti za take vrste delo primerna denarna sredstva, da more nuditi siromašnim materam prvo pomoč v skrajni sili. Kajti materialna pomoč je mnogokdaj bolj potrebna kot vse drugo: kaj pomagajo ubogi služkinji-nezakonski materi, ki je izgubila službo, vsi dobri nasveti, če pa nima niti sredstev, da bi se peljala domov? Ljubljanska ženska bôlnica že razpolaga s takim fondom po naklonjenosti g. primarija dr. Jenka, ki je v to svrhu poklonil znatno vsoto. —

Danes gre ves ženin razvoj v novo smer, kateri daje pravec ženino poklicno udejstvovanje. Spreminja se zlasti njeno družinsko življenje: notranja, a tudi zunanja oblika družine. Marsikdaj do skrajnosti poenostavljeno gospodinjstvo skoro onemogoča v družini nego bolnika, posebno pa porodnice. Nove oblike življenja zahtevajo novih ureditev in zlasti take institucije, kot so bôlnice, sanatoriji, zavetišča se bodo morale prilagoditi zahtevam razvoja. Izven dvoma je, da se bodo zlasti porodnišnice ženske čedalje bolj posluževale. Tudi naša ženska bôlnica priča o tem in kliče po izpopolnitvi v tem smislu.

SESTRA POMOČNICA — DELAVKA V SOCIALNO HIGIJSKI SLUŽBI

Minka Peščeva

Med ženskimi poklici, ki so nastali v povojni dobi, je posebno važen poklic sestre pomočnice. Države so bile po vojni primorane poskrbeti za izboljšanje zdravja naroda. Začele so graditi in ustanavljati zavode, ki služijo zdravstveno socialnemu skrbstvu. Da bi dobili za to skrbstvo dobro izvežbano osebje, so ustanovili (Ljubljana, Beograd, Zagreb) šole za sestre pomočnice.

V triletem praktičnem in teoretičnem pouku se telesno in duševno sposobna dekleta s predpisano šolsko izobrazbo izvežbajo za sestre pomočnice. Po dovršenem šolanju jih namestijo po različnih zavodih in ustanovah. Tako preidejo v svoj težavni, vendar pa lepi, idealni in ženskemu značaju tako primerni poklic. Težaven je poklic sestre pomočnice, ker zahteva od nje veliko požrtvovalnost in samozatajevanje v prid bližnjemu. s

Delovni čas sestre pomočnice je večinoma daljše odmerjen kakor v kate-rikoli drugi službi, ne redkokdaj se zgodi, da pomaga izven službenih ur tudi pri delu, ki ne spada v njeno področje.

Sestra pomočnica mora biti dovolj inteligentna in čuvstveno močna, drugače ne more ustrezati težkim nalogam tega poklica. Sestre pomočnice so nameščene po bolnicah in higijskih ustanovah z raznimi oddelki:

V šolski polikliniki je sestra vez med šolo in šolskim zdravnikom. Obiskuje šole, poizveduje o bolnih otrocih, obiskuje bolnike na domu, da se prepriča, ali ni morda kdo zbolel za infekcijsko boleznijo. Pri vsakdanjih ordinacijah v šolski polikliniki pomaga zdravniku, deli zdravila, obvezuje, tolmači otrokom in materam zdravnikove nasvete. Vrhutega opravlja vse pisarniške posle šolske poliklinike, kjer zaznamuje vse odredbe in ordinacije zdravnika na posameznih matičnih listih in kartotekah.

S šolskimi poliklinikami so združene tudi šolske kuhinje, ki dajejo dijakom srednjih in osnovnih šol prehrano, po večini brezplačno ali po znižani ceni. Tudi v teh kuhinjah sodelujejo sestre pomočnice.

Vsi zdravstveno socialni zavodi prirejajo o počitnicah takozvane po-
čitniške kolonije za šibke otroke, katere vodijo sestre pomočnice.
Gotovo je to velika skrb in odgovornost, ki jo sestra prevzame, kajti biti
mora mati in vzgojiteljica vseh njej v oskrbo izročenih otrok.

V protituberkulozni dispanzer prihajajo po nasvete in
zdravniško pomoč na pljučih bolni ljudje, med njimi je mnogo težko jetičnih.
Kako nevarno je imeti opravka z jetičnimi ljudmi, ve vsak, ki pozna na-
lezljivost in zahrbtnost te bolezni. Vendar sestra pomočnica ne misli nikdar
na to, v kakšni nevarnosti je, pogovarja se z ljudmi, daje navodila, kako jim
je živeti, da se njihovo zdravstveno stanje izboljša, in kako se naj zadrž-
je proti svojemu bližnjemu, da ga ne okužijo. Vrhutega obiskuje sestra bolnike
na domu, da ugotovi, v kakšnih socialnih razmerah živijo, pogleda njihovo
stanovanje, da poroča, kaj jim je potrebno, da se pobija širjenje jetike (n. pr.
pljuvalniki, desinfekcijska sredstva, perilo, milo, podpora za izboljšanje
hrane, preskrba zdravljenja v sanatoriju, oddaja v bolnico in dr.)

Sestra v dečjem domu je negovalka, ki skrbi za male zapuščene
nebogljence kakor mati. Marsikaterega je nepoučena mati nepravilno hra-
nila in bil bi izgubljen, če bi ne bil sprejet v zavod. Služba v takem zavodu
je težavna in odgovorna, ker vrši n. pr. mlado deklo po 14 noči zaporedoma
službo in mora paziti na 30 ali še več otrok.

Sestra kot potujoča učiteljica higijene potuje z raz-
stavnim materialom v različne kraje, posebno tja, kjer se vrše gospodinjski
tečaj. Ondi ostaja najdalje do 14 dni. Prireja za žene in dekleta dnevna in
večerna predavanja. Poučuje o pravilni negi in prehrani dojenčka ne samo
teoretično ampak tudi praktično, kar je velike važnosti za pobijanje umrlji-
vosti dojenčkov med narodom. Navaja ljudi k snagi in čistoči in dokazuje,
kako malo je potrebno za to: samo metla, milo, voda, pa pridne roke,
to je vse.

Sestra na posetu pri novorojenčku je zopet sestra učite-
ljica mlade mamic. Razloži ji, kako škoduje otročičku, če je povit, da se ne
more gibati, in kakšne posledice ima to ne higijensko ravnanje za dojenčka.
Materi pokaže pravilno povijanje in kopanje otroka, daje ji nasvete za prav-
ilno dojenje, pri umetnem prehranjevanju pa navodila o pravilnem pri-
pravljanju hrane. Na podlagi krojev pokaže sestra materi, kako enostavno
je dojenčkovo perilo in kako ga je treba uporabljati. Povabi mater z do-
jenčkom v posvetovalnico, da ga tudi zdravniško preiščejo ter tako vse-
stransko oskrbe za malega črvčka.

Tako obiskuje sestra vse bližnje in oddaljene naselbine, obiskuje do-
jenčke, šolske otroke in odrasle bolnike.

„Sestra, sestra gre,“ to je navadno klic vaške mladine, ko se pojavi
sestra na vasi. S tem obveste svoje domače, da prihaja sestra na obisk k
bolniku v siromašni koči.

Kakšno stanovanje! Soba je komaj nekoliko metrov dolga in široka,
mala okenca, in še ta celo zimo trdno zaprta. Nikdar prezračeno stanovanje
je zaduhlo, po tleh polno smeti in druge navlake. V kotu stoji mali šte-
dilnik, saj imajo sobo tudi za kuhinjo. Vsa druga oprema je silno po-
manjkljiva in kaže veliko revščino teh ljudi.

V kotu sobe stoji edina postelja, kjer leži mali bolnik na slamnjači brez
postelnega perila, pokrit z že zelo obrabljeno odejo. Tja se obrne sestra.
„No, kako je, gre že na bolje?“ vpraša mater. „Vejo, sestra, po zdravlilih, ki
sem jih dobila pri vas v šolski polikliniki, se mu je precej obrnilo na bolje.“
Jokaje pripoveduje, kako se je bala zanj. „Čeprav komaj živimo,“ pravi, „če-
prav jih imam pet, se vendar bojim za vsakega.“

Nato svetuje sestra še to in ono glede bolnika, povabi mater, naj pride v nekaj dneh v šolsko polikliniko do zdravnika, da pove, kako in kaj je z bolnikom.

Sedaj se pa pričinja za sestro težka naloga. Kako dopovedati tej dobri materi, kakšne neprecenljive vrednosti je čisto zračno stanovanje; kako ji dopovedati, da ne bo užaljena. Sestra nič ne zahteva, samo vztrajno dokazuje in svetuje, kakó malo je potrebno za čisto zračno stanovanje. Voda, metla, pridne roke — to je vse, in vse to prav malo stane. Sestra je potrpežljiva, na pikre opazke (dajte nam boljše stanovanje!) odgovarja ljubeznivo, kajti izkušnje so jo izučile, kako veliko se doseže pri teh ljudeh samo z dobrim. Ko sestra toliko doseže, da je mati pripravljena, storiti to in ono, ne mislite, da potem ne obišče dotične rodbine več. Kaj še, o prvi priliki se zopet zglesi in kako zadovoljna in srečna je, če vidi, da njene besede niso padale na nerodovitna tla. Dasiravno še ni vse tako, kakor bi moralo biti, je vendar zadovoljna, ker ve, da so najboljši uspehi tam, kjer se polagoma napreduje.

Tako je delo in življenje sestre pomočnice, ki v svojem idealnem poklicu dela za dobrobit naroda. In le tista, ki čuti, da je zmožna vršiti tako veliko nalogo, naj se posveti temu poklicu.

PREHRANA OTROK DO RAZVOJNE DOBE

Dr. E. Jenko-Groyerjeva

O prehrani dojenčkov so mnogo pisali, zlasti so proučevali umetno prehrano do devetmesečne dobe. Tudi za poznejšo dobo, od 3. do 16. leta, so se uveljavljali točno izračunani predpisi za prehrano, posebno v otroških zavodih, deloma tudi v družinah.

Vprašamo se, zakaj ne daje taka prehrana vsem otrokom enako uspešnega pribitka na teži in moči? Skušnja uči, da načini prehrane često niso pravilno izrabljeni, bodisi radi napak otroškega organizma ali zato, ker osebe, ki nadzirajo, premalo pazijo na otroke pri jedi. Neizenačenost prehrane se potem kaže na spremembi otrokovega zdravja, to je, slabi odpornosti proti nalezljivim boleznim, naglih spremembah v teži, slabih živcih itd. So primeri, ko otroci trpe radi preobilne in pretečne hrane, ker se staršem dozdeva, da je vsa moč telesa v debelosti; pa so drugi, ko oče godrnja, ako poje otrok kak sadež, kaj medenega ali slaščico, češ, da je to odveč in razvada za otroka. Taki starši ne vedo, česa potrebuje otroški organizem v rasti, katera zahteva dobavne moči, otroško telo pa nima nikakih rezerv.

Napredovanje rasti in dobava rezervnih moči, ki so otroškemu telesu potrebne za rast, sta pglavilni smernici, po katerih bi se morala ravnati otroška prehrana.

Rast ni za vse enakomerna. Vemo, da pridobi otrok na teži v prvem letu svojega življenja 6 kg. V poznejši dobi, do 9. leta za deklice in do 10. leta za dečke, pridobi povprečno po 2 kg na leto. Od te dobe in do razvojne starosti pridobivajo otroci po 3 kg letno, od 13. do 15. leta pa 4 kg. Od 15. do 16. leta se zviša teža še za 5 do 6 kg v letu. Po teh številkah presojamo pri manjših otrocih potrebe rasti, ki se uravnavajo sorazmerno z delom in potroškom moči. Običajna količina hrane za vzdrževanje organizma se predvsem ravna po temperaturi telesa. Površina tkiva, t. j. koža, je občutljiva za izgubo toplote, ki jo v nežnejši starosti bolj občuti. Temperaturno kolebanje, t. j. ohlajevanje in segrevanje, kakor tudi presnavljanje se mnogo hitreje vrši pri otroku kot pri mladcu. Iz tega sledi, da rabi otrok sorazmerno svoji teži in v primeri z mladcem večjo količino take

hrane, ki služi njegovemu telesu kot gorivo, nego odraščajoči mladec pri 14 letih, ki ima že nekoliko rezervnih sil. Čeprav nima otrok takega fizičnega dela kot mladec, moramo pa upoštevati izgubo pri izžarevanju toplote pri njegovih igrah in telesnih vajah. Neglede na točne fiziološke opredelitve v presnavljanju lahko določimo, da je z ozirom na težo telesa otroku potrebno skoro dvakrat več hrane kakor mladcu. Če je otrok zdrav, se mu potreba po toliki hrani kaže v lakoti. Izkazalo se je, da dobiva otroški organizem takrat zadosti hrane, kadar je ima v izobilju.

Otrok na deželi potrebuje večjo količino jedi kot otrok v mestu, prav tako otrok v mrzlih krajih več kot na vročem jugu; dete, ki hitro raste, mora prav tako jesti več kot človek v ustaljenih letih. Zmerno izvajanje igre in telovadbe na svežem zraku v prirodi pospešuje tek; napor in utrujenje pa zmanjšuje. Treba je upoštevati pri vsakem otroku njegovo individualnost v prehrani; nekateri otroci jedo malo, drugi mnogo, vendar kaže kolebanje v teži primerno število kg pri prvih in drugih. Če dobiva otrok pravilni pribitek v teži, je to znak, da dobiva in prebavlja hrano, ki mu je primerna po količini in kakovosti. Porcija jedil ne sme biti le obilna, marveč tudi popolna, raznolična in dobro izenačena. Jedila morajo vsebovati: živalske beljakovine (meso, ribe, jajca) in rastlinske (suhe in sveže zelenjave), ogljikovodike (sladkor, moko, maščobe), vodo in vitamine, vse neobhodne snovi, katere morajo biti količinsko in kakovostno izenačene v prehrani. Važno je tudi, da vemo, da jedi, ki proizvajajo v telesu enako toploto v hrani, niso biološko pravilne, in se mora normalna prehrana menjavati ter vsebovati zadostno količino vsake prej omenjene snovi. Vsakdanja prehrana mora biti taka, da vsebuje ogljikovodikov s 55%, maščob s 30%, beljakovin s 15%.

Lahke vmesne spremembe se ravnaajo po letnih časih in načinu otrokovega življenja: maščobe, ki imajo večjo kalorično (toplotno) moč, se uživajo v večji meri pozimi in v mrzlih krajih, ko izgublja otroški organizem več toplote; ogljikovodik, ki je takozvana hrana za delo, naj otroci v večji meri uživajo poleti, ko so navadno mišično bolj zaposleni in več na prostem zraku.

Ogljikovodik se hrani v raznih oblikah, n. pr. v sladkorju, sadju, krompirju, sočivju, v jestvinah iz testenin, kruhu itd. Procentualno zadostuje v hrani 7 gramov ogljikovodika na kg otrokove teže. Sladkor in jedila, ki vsebujejo škrob, morajo biti v količini enaka. Jedi, ki vsebujejo mnogo ogljikovodikov, so večkrat težko prebavne, zato je potrebno nekatere izločiti iz hrane, ali da jih dajemo v mali meri; preveliko uživanje kruha, n. pr. povzročuje prebavne motnje radi fermentacije (kvašenja), posebno če so moki primestane druge snovi ter moka ni čista. Suhe močnate zelenjave, kot beli in rdeči fižol, leča, grah, ki se uporabljajo posebno v zaprtih zavodih, tudi užitni kostanj, so za otroke slabo prebavna hrana ter povzročajo otroku težave v želodcu in črevesu.

Beljakovine so najvažnejše za rast. Ko se otroško telo razvija, izrablja precejšnjo količino telesnih beljakovin, katere se morajo nadomestiti z zadostno količino v hrani.

Med 13. in 15. letom znaša dnevna porcija okrog 3 g beljakovinstih snovi na kg teže. Dognano je, da vsrkava dojenček 2½ g beljakovin na 1 kg, mladec okoli 1.40 g. Torej mora mladec pri 15 letih uživati dvakrat več mesne hrane kot odrasel mladenič, da ne troši svoje mišične tkanine, predno dobi potrebni material za svojo rast, ker bi to povzročalo hujšanje in zaostalost v razvoju.

Teoretično sme znašati dnevna porcija beljakovin 50% živalskih in 50% rastlinskih. Toda fiziološko nista obe vrsti enakovredni, niti po učinkovi-

tosti, niti po vsrkavanju. Živalske beljakovine so laže prebavljive v primeri z rastlinskimi, tako da zaleže 100 g živalskih beljakovin v prebavi toliko kakor 200 g rastlinskih.

Stari ljudje jedo v splošnem preveč mesa, otroci večinoma premalo. V otroški hrani je potrebna živalska mišica, da se zamore stvoriti čvrsta človeška.

Kdaj je treba pričeti pri otrocih z mesno hrano? Povprečno z dvema letoma, ko je mlečno zobovje otrokovo že izraščeno in zna otrok žvečiti. Takrat naj prične sesati telečjo ali perutninsko kost, potem mu dajmo kuhano seseklano teletino, jagnjetino ali kuretino, ki jo primešamo juhi ali prikubi. Pozimi mu dajemo kostni mozeg na kruhu ali juhi, telečjo vranco nadržemo v juho, včasih mu dajemo kuhane možgane v juhi, jajce kvečjemu eno na dan ali v mehko kuhano.

S tremi leti smemo dajati zdravemu in čvrstemu otroku tudi pečeno belo meso, ribe (kjer je prilika, v naših krajih postrvi, lipani, platnice, ob morju osličji in druge ribe z belim mesom). S petimi leti začnemo dajati otroku za spremembo z omenjenimi vrstami mesa tudi govedino. Od 7. do 8. leta, ko je rast hitrejša, dajemo meso dvakrat na dan.

Jajce, zlasti rumenjaki, zmešan z moko ali v testeninah, se prične dajati v dobi od 12. do 15. meseca, začetkoma dobro kuhano v malih količinah, $\frac{1}{4}$ enega rumenjaka na 1 porcijo vlitih rezancev, vedno zmešano z moko ali s testeninami.

Od 18. meseca se daje po en cel rumenjak na dan, z dvema letoma kvečjemu 1 jajce na dan.

Rastlinske beljakovine, posebno v zelenjavi, dopolnjujejo v mali količini dnevno porcijo beljakovin. V poštev pridejo sveže zelenjave, suhih ni dajati otrokom v hrani.

Maščobe so prvovrstno toplivo ali gorivo za telo. Najmanjša dnevna porcija za otroke jih je približno 3 g na kg teže; ako otrok tehtja 12 kg, mora dobivati 3 dkg 6 g maščobe v obliki čajnega masla, točene smetane, skute, maščobe telečjega mesa ali ribjega olja. Uživanje maščob je tem večjega pomena, ker vsebujejo vitamine, ki so nujno potrebni za rast organizmu. Mineralne soli so v vseh živilih. Razdeljene so v tkivu telesa v pravilnem odnosu.

Glavne mineralne soli so: kalcij, fosfor, železo, kloristi sodik in kalij. Sol, zlasti morska, vzdržuje ravnovesje tekočin v tkivu, telo jo dobiva navadno iz vseh običajnih živil, več ali manj je dodajamo hrani za okus.

Fosfati apnenca, ki tvorijo kostno ogrodje, so ogromnega pomena, ker jih otrok zajema na dan po 0,4 gr, da zamore zvišati težo okostja. Kruh, moka in vsakovrstne zelenjave vsebujejo to snov, ki je neobhodno potrebna za razvoj otroškega telesa. Če je v hrani premalo mineralnih soli, se kažejo zle posledice pri okostenitvi in opapnenju, kar so dokazali s poskusi. Zelezo je potrebno, ker je sestavina rdečih krvnih teles. Mora se dovajati s hrano, čim so njegove rezerve v dojenčkovih jetrih izčrpane, t. j. z osmimi meseci. K omenjenim snovem je treba dodati še druge snovi, ki so za razvoj organizma nujno potrebne:

1. Voda je potrebna tkivu, ker njena dobava uravnovesi presnavljanje, ki se vrši po seči, slinah in znoju, kadar kôža transpirira (diha). Na kg teže je neobhodno potrebno 125 do 150 gr vode na dan, da se telo obvaruje hudi posledici, t. j. izsuševanju tkiva.

2. Vitamini, te najmanjše snovi, katerih kemija še prav za prav ni odkrila, so silno važnega pomena. V prehrani se morajo činitelji rasti dovajati že dojenčku.

Vitamin A, ki je topljiv v maščobah, je vitamin rasti, ter ga dobimo v čajnem maslu, mleku, rastlinskem olju, ni ga pa v mineralnih oljih (petroleju, glicerinu).

Vitamin B je topljiv v vodi in najbolj pospešuje vsrkavanje ogljikovodikov. Največ ga vsebujejo kožice žita in sadja, travne zelenjave, pivne drože.

Vitamin C, ki je učinkovit proti scorbutu, so našli v limonah, paradižnikih, pomarančah, grozdju, jabolkih.

Vsi omenjeni vitamini so potrebni že dojenčku, kvarijo se pa več ali manj pri kuhanju, zlasti vitamin C. Radi tega je potrebno, da začno otroci kmalu uživati surovo sadje, posebno oni, ki so slabotni, brez rezervnih moči, ker se vitamini ne tvorijo v organizmu iz hrane, temveč se le dovajajo in jih hrana dobavlja otroškemu telesu po potrebi.

Dalje prihodnih

V POJASNILO

Dr. L. Sušnik

Konec

Zdaj pa še nekaj podrobnosti.

Ga. Boršnikova pravi v zadevi ovir, da je večinoma „srednješolka vestnejša, natančnejša, marljivejša in rednejša (kot srednješolec) ter je predvsem doma v predmetih, katerih učenje temelji bolj na spominu“ itd. (podčrtal jaz). S tem priznava sama razliko med obema. To, še bolj pa različen razvojni štadij, katero oviro tudi sama poudarja, mi je razlog za željo, naj bi se ustvaril po možnosti za dekleta tudi enakopraven tip srednje šole, ki bi se tem razlikam in posebnim krogom zanimanja bolj prilagel, ne da bi moral pri tem žensko subjektivnost še posebej vzgajati. Potem bi bili končni uspehi pri mnogih dekletih verjetno boljši.

Konkreten pouk ni le stvar strokovnih šol, kot trdi ona, nekaj drugega je seveda specialni (strokovni) pouk.

Opazka glede abstraktnega učenja velja zlasti za visoke šole, kjer bo to težko kdaj drugače, s čimer pa ni rečeno, da naj bi ne bil pouk tudi na srednji šoli bolj živahen in bolje urejen.

Da je to težko delo (vseučiliški študij) „ženskemu zdravju škodljivo“, tožijo — kot sem povedal in citiral — ženske same (gl. n. pr. „Vigred“ 1930, s. 221 s.)¹

Da se tu drugi že po narodi lažje uveljavijo, je z izsledki znanstvenih razprav dokazano, med drugim pri Fritzu Gieseju, Psychotechnik, Breslau 1928, s. 74 ss.,² pa tudi sicer ni nikara skrivnost. Vrhtega v mojem tekstu v ondodni zvezi (s. 76 s.) ni mišljen zgolj študij, ampak ves ta teren (še pozneje življenje), kjer se šele človek res uveljavi in pokaže svoje obč.

Razne težave za žensko v tem pogledu potrjuje ga. B. sama, češ, da veljajo tudi za moške (jaz nisem trdil, da ne, nasprotno sem jih tudi dovolj navedel ob raznih prilikah), in dostavlja izrečno, da je treba ženski danes tu še trojne moči (podčrtal jaz) ...

Da bi ženske na splošno poklicnih dolžnostih ne pojmovala tako strogo kot moški, nisem trdil, temveč sem napisal le: „često“ (a brez primerov z moškimi; tisti „tako strogo“ pomeni v tej zvezi le „tako zelo strogo“) in dodal: „zlasti če imajo manj krepko voljo.“ — kar je na onem mestu („Rade smatrajo vse to le za postranski poklic...“)

¹ Tu piše na str. 222 „Akademikarka“ med drugim: „Na univerzi zahtevajo mnogo, da, prav mnogo znanja. Če je študentka samo srednje nadarjena, ne zmaga, pa naj je še tako pridna in marljiva. Razen tega je napeto duševno delo zelo kvarno telesnemu zdravju deklic. Marsikatera študentka je vprav zaradi rahlega zdravja morala univerzitetni študij ali prekiniti ali pa popolnoma opustiti.“

² Ne morem tu izpisati vseh njegovih izvajanj in preglednih tabel v poglavju „Arbeit und Geschlecht“ (s. 72—79). Naj zadostujejo tile stavki: „Man sieht, wie die Weib zurückfällt in der Masse führender Zeitgenossen, unter denen die Männer vorherrschen... Daß sie sogar in den Natur- wie den Geisteswissenschaften nicht so in den Vordergrund tritt, mag erstaunen, ist aber keinesfalls nur auf Studienmöglichkeiten zurückzuführen, denn es handelt sich hier um gegenwärtige Persönlichkeiten (s. 76)... Die Frau arbeitet anders als der Mann, da ihre persönliche Stellung zur Arbeit anders ist. Einmal arbeitet sie grundsätzlich unregelmäßiger als der männliche Partner, und nähere Forschungen haben die klare Beziehung zur Periode des weiblichen Organismus erkennen lassen... (s. 78).“

razumljivo brez posebnega utemeljevanja (prim. poleg Fr. Gieseja l. c., s. 78 s. še trezna izvajanja Angele V o d e t o v e „Žena v poklicu“ v isti številki „Ž. S.“)

Ga. B. me slednjič vprašuje, kaj je skodljujeva za družbo, če nekatere ženske študirajo iz mode, nekateri moški pa iz nujnih ozirov na zahteve družabnega reda. A kakor zoper študij zgolj zaradi mode sem se jaz izrazil tudi zoper študij zgolj iz tradicije, ki jo vidimo pri sinovih „boljših“ staršev. Saj sem zapisal (s. 46): „Tradicija, kot jo opažamo pri meščanskih (zlasti uradniških) slojih, in posnemanje pri polmeščanskih, da morajo vsi otroci brez ozira na sposobnost ali razmere po isti izhopen poti navzgor v „gosposke“ položaje, in ki povzročajo, da so srednje šole prenapolnjene, ni več edino zveličavna, temveč postaja čimdalje bolj anahronistična: vzdržuje jo le konservativna struktura stanov s svojo vztrajnostno silo. Resnična darovitost se uveljavlja lahko v vseh stanih...“ in navedel v obširni opazki, kako si med uradništvom že utira pot bolj sodobno gledanje na svet, zlasti spoznanje, da dobi šolan človek lahko prav tako dobro — če ne boljše — mesto izven državne službe. Iz istega splošno veljavnega razloga sem zastavil tudi onim dekletom, ki študirajo na univerzi predvsem za preskrbo v bodočnosti, vprašanje, ali je visoka šola za bodočo preskrbo najbolj racionalna pot, ali ni mnogo krajših in cenejših, a zato nič manj donosnih (s. 78).

Se bolj kot glede ovir je pa nezadovoljna ga. B. z menoj, kar se tiče nagibov, ki vodijo ženske k akademskemu študiju, in pa pri vprašanju „Kaj tedaj?“ Zopet zelo po krivici. Kako to? Deloma zato, ker me — ne vem, zakaj — kolikokrat napačno razume, deloma pa zato, ker sodi čisto po svojih enostranskih mislih.

Kot marksisti drugod, se bori ga. B. brez potrebe proti menim predvsem na onem mestu, kjer pravi (s. 349), da jaz vendarle pripustim to pravico tistim „nekaterim“, ki jih vodi k temu želja po višji izobrazbi, „toda čemu? Da bo njihova omikanost s r e d s t v o (podčrtal ona) za boljše vzgojo otrok!“ S tem daje mojim besedam enostransko zaostrenost, ki je v originalu nimajo. Tam namreč stoji (s. 76): „Gotovo je nekaj takih, ki se zavedajo svojih izrednih darov in bi jih rade uporabile do vrha bodisi za svojo usovršitev (podčrtal jaz), bodisi v prid splošnosti. Proti stremljenju takih za izenačenjem na intelektualnem polju ne moremo imeti ničesar. Obča izobrazba je zadnje čase silno napredovala in splošni kulturni nivo se je vidno dvignil. Nič čudnega ni, če tudi ženski svet ne mara in ne more zaostajati... To pravico imajo, kajti znanje je jačje od neznanja — in če bodo ženske bolj omikane, bodo skrbele tudi za boljše vzgojo otrok“... Ga. B. je v svojem citatu (drugič) namenoma ali iz površnosti izpustila v zadnjem stavku besedo „tudi“, ki da smislu čisto drugačen pomen. Mišljeno je, kot vsak nepristranski tolmač lahko razvidi, v prvi vrsti, da lahko izrabijo take žene svoje darove bodisi za svojo usovršitev, bodisi v prid splošnosti (v poklicih); vrhtega pa lahko zraven še tudi za boljše vzgojo svojih otrok, — kar menda vendar ni nič napačnega, posebej ne s splošnega socialnega vidika. Na podlagi take zavite svoje interpretacije se zgraža potem nad mojimi, oh, tako zastarelimi nazori — edino, ker sem mimogrede omenil tudi boljše vzgojo otrok. Čisto neumestno, da ne rečem kaj drugega, je, če na moj račun vzdihuje: „Preko 40 let je že tega, Slovenci pa smo tam, kjer smo bili. Še vedno bi smele biti ženski kulturne vrednote dostopne z g o l j (podčrtal jaz) radi otrok, ne pa radi nje same“ (s. 349). Jaz ne predstavljam Slovencev sploh niti ne odgovarjam za ne vem kakšna mnenja drugih. In če moje delo ne znači napredka, potem ne vem, kaj je še napredek.³

Ga. B. pravi, da trdim jaz, da „zakon in telesno materinstvo... ne moreta več danes docela izpolniti ženskega življenja in hotenja“ in nadaljuje, da če že danes to priznavam, „kako bo treba izpremeniti mnenje šele jutri, pojutrišnjem, ko bo pod priskom razmer vsaka (podčrtal jaz) ženska v borbi za obstanek prisiljena, poiskati si zaslužka, in ji bo poklicno delo z novimi interesi kazalo tudi doslej nezaneane cilje“ (s. 350 s.). Njen preroški vid je res poseben, vendar moram ugotoviti, da omenjenega nisem trdil jaz, temveč sem rabil besedico „morda“ ter navedel: „kakor trdijo“ (namreč ženske), na koncu stavka pa dodal znak za opombo, v kateri stoji: „Prim. Andreja Vera, istotam, t. j. v „Ženskem Svetu“ dec. 1930, s. 367“.

Citat, o katerem ga. B. celo smatra, da naj bi bil geslo življenja vsake ženske (s. 350): „Resnično srečna more biti ženska le v krogu, kjer lahko popolnoma razvije svoje vrednote, ne pa v protinaravnem kovanju z moškimi v poslih, ki niso v skladu z njenim osebitim ciljem in teženjem“, stoji pri meni v drugačni miselni zvezi (o ženski samostojnosti), kot ga ona vzame. Resda visoko cenim žensko poslanstvo v družini, ki ga B. v primeri s poklicem gotovo omalovažuje, ker pač ne upošteva dovolj z njim zvezanih prednosti (medsebojna ljubezen, veselje z otroki, ugodje v domačnosti i. dr. —

³ Imel sem pa takrat pred očmi sledeče mesto iz članka Milice Radokjović, stud. prava, torej ženske in Neslovenke, „Današnja studentkinja“. S mena (cir.) 1931, s. 7: „Današnja studentkinja... uvidja svoj kulturni i ekonomski značaj u budućnosti, kulturni, jer će se osposobiti za vaspitavanje svoje dece (podčrtal jaz) i okoline upšte, — ekonomski, jer je njen rad na tome polju od ogromnog značaja i u današnjem društvu, još uvek sposoban za razvitak, još uvek u težnji evolucije.“

česar vsega v poklicu ni), konkretno pa ne mora biti mišljena s tistim krogom le družina, ampak še vsi posli, ki so v skladu z njenim osebitim ciljem in teženjem (tudi poklici, ki se ji prilegajo). Saj sem pristavil: „Na njej tujem poprišču, kjer vsak poklic zahteva celega človeka, bo le redko našla pravo zadovoljstvo“. Ne trdim torej, da bi ga ne našla, čeprav pravim le „redko“, ker je za žensko pač težje združevati poklic in družinske dolžnosti ali pa ostati sama. — In pod „Kaj tedaj?“ (s. 80 ss.) dajem čisto konkretne nasvete glede poklicev za ženske, preko katerih ona mirno gre, ne pa le za družino odn. zakon, kot bi po njenem pojmovanju logično moral...

S tem sem postavil stvari, kolikor se mene tičejo, v glavnem zopet v pravo luč — na ljubo resnici in da ne bo kdo imel o mojem delu napačnega mnenja. —

Končno še besedo o **nazorih ge. B.** same glede ženskega vprašanja sploh. So to težki problemi, ki segajo že daleč na druga polja (filozofsko, sociološko, politično itd.), na katera se jaz sploh nisem maral spuščati. Naj mi verjame, da bi mnogo lažje in bolj upravičeno kot ona pri meni mogel pokazati pri njej na razne neskladnosti v njenih trditvah in zamislih, ki s tako lahkoto plavajo na perotih fantazije. Pa mi ni do tega, zato naj zadostuje le nekaj splošnih opomb.

Ob pomembnem dejstvu, da o praktični enakosti spolov glede pravic in dolžnosti še ni govora, meni n. pr. ga. B. (s. 349): „Kakor hitro pa bo prišlo do tega, da bo tudi vsaka žena v poklicu in bosta zakonca prisiljena sorazmerno s prejemki obojestransko vzdrževati otroke, odpade tudi ta prehodna nepravilnost“ (vse podčrtal jaz). Odkod more ona vedeti, da bo sploh kdaj prišlo do vsega tega? Bržkone bom imel torej še dolgo prav.

To svojo misel ponavlja še enkrat h koncu, ko govori o bodoči ureditvi zakona, a tudi to so prerokovanja, ki jih moramo prepustiti njej. Na drugi strani razlaga znano, ne več moderno gledišče, da so razlike v duševnosti pri obeh spolih le posledica dolgega podrejenega položaja žene, ki jih pa utegne razvoj odpraviti. Je to hipoteza, ki jo je žensko gibanje že zelo opustilo⁴ in ki je tudi ni mogoče dokazati, ker nimamo dovolj podatkov iz one prazgodovinske dobe, iz časa, „ko so žensko podredili moškemu“ (kdo in kdaj in kako?). — Oboje ima pa kot propagandno sredstvo še svoj pomen, ki ga rad priznam, kakor mi je tudi ta vera v vse spremembe na bolje, ki jih bo morda čas pokazal, čisto všeč, ker je res vera dostikrat močnejša kot vsa umovanja. Glede ženske v poklicu same sem pa pač bolje zadel jaz, ko sem, kar se bodočnosti tiče, napisal k sklepu: „Sicer je pa definitivna sodba o teh stvareh še težka, ker ne vemo, kaj vse nam prinese nadaljnji razvoj.“

Kot režitev iz težav za žensko, kako urediti zakonsko življenje in poklicno delo tako, da pri tem ne trpi ne prvo ne drugo, si predstavlja ga. B. novo obliko zakona z dalekosežno kolektivizacijo gospodinjstva in vzgoje otrok. Dvomim, da bi bila vse to samostojno in do dna preudarila. Četudi bi se takšne njene napovedi uresničile, še ni nujno niti verjetno, da bi bile ženske zato v splošnem res bolj srečne.⁵ Da bi pa

⁴ Da nisem samo jaz tak dvomljivec, naj priča ista Milica Radojković, ki (prav tam, s. 5) pravi: Od uvek je žena bila v podrejenom položaju, naročito u pogledu priznanja umnih sposobnosti, fizičke izdržljivosti, čvrstne karaktera, jačine osećanja pozivne (t. j. poklicne) dužnosti (podčrtal jaz), koja se toliko razlikuje od njenih prirodnih dužnosti žene i majke (podčrtal jaz). Pa ipak se je ona borila, i danas, i ako nije dospela da dokazuje potpunu jednakost sa čovekom (t. j. možem) — što će verovatno ostati neostvareno za sve žene u opšte (podčrtal jaz), uspeja je, da joj se prizna mogućnost ispitivanja sposobnosti...“ itd. In celo, feminizem po „Novostih“ 17. jan. 1933, s. 11 (ženska rubrika) ne gre za tem, da bi izbrisal razlike med moškim in žensko. „Nikada feminizam nije tražio, da žena postane apsolutno jednaka muškarcu, jer bi time, kad bi se postavio na takvu krivu pretpostavku, ubio svoje nastojanje u početku.“ — Prim še Meyers Lexikon 7. Aufl. (1926), IV, Bd. (Frauenfrage), s. 1113, kjer stoji: „Die großen Ziele der Frauenbewegung haben sich seit 1789 insofern geändert, als die moderne Frauenbewegung gegenüber der Frauenemanzipation, welche die geringeren geistigen Leistungen der Frauen durch die jahrhundertelange Unterdrückung des weiblichen Geschlechtes erklärte und als Heilmittel völlige Gleichberechtigung mit dem Manne forderte, die natürliche Verschiedenheit zwischen Mann und Frau erkennt und nicht mehr verwischen, sondern im Gegenteil der Eigenart der Frau zu kultureller Wirksamkeit verhelfen will; diese Wirksamkeit wird ihr ebenso wertvoll gehalten wie der männliche Kultureinfluß.“ — Na kateri strani je torej nesodobnost?

⁵ Saj imajo pri tem neodvisnost, čas, denar zelo relativno ceno oz. niso nujno vezani na delo v poklicu in prav tako kot samostojen poklic daje ženi udejstvovanje v družinskem krogu lahko dokaj zadovoljstva pri raznovrstnih poslih, ki segajo v vse mogoče sfere, zraven tega pa še marsikaj drugega, česar v poklicu ni. Sicer je pa o sreči res tako težko priti do soglasja kot pri okusih — in to je tudi eden globljih vzrokov, zakaj se najini mnenji v mogočem ločita.

taka mehanizacija družine, te osnovne družabne celice, edino zaradi principa enakosti za vsako ceno, napravila življenje še bolj brezdušno in bi spodbudala bitne osnove človeške družbe, je precej gotovo. In kakšne bi bile končne posledice za žene in posebej za otroke, si ni težko predstaviti.

Naj bo že kakorkoli, toliko je gotovo, da je morala ga B., čim se je spustila na to polje in s takšnih vidikov motrila moja izvajanja, nujno zgrešiti cilj. Prosto ji, naj govori o svojih nazorih o ženskem vprašanju kjerkoli, ni pa prav, da ji ni vseh poglavje, v katerem se na takšne ideale zaradi načelne nepristranosti ni bilo umestno ozirati. Če bi ne bila stala pod vplivom neke psihoze, ki je v danih razmerah z njene strani morda sama na sebi razumljiva odn. opravičljiva, bi bila ob geslu, ki ga je napisala na koncu: „Vsaki mesto, ki ji gre po sposobnostih. Svobodne in odprte naj bodo vse poti,“ lahko uvidela, da moje stališče: „Nadardjenim prosto pot, da, a zato še ni nujno, da bi morale vse povprek na visoke šole“, v načelu ni nič manj široko, gotovo pa stvarno nič manj upravičeno kot njeno. —

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

AGNES SMEDLEY: SAMA. Roman. Beograd (Nolit) 1932. 332 strani.

V tej samoizpovedi je zgoščenih trideset let neprestane obupne borbe za obstanek, samostojnost, svobodo, življenje. Dokoder sega v detinstvo spomin, se zrcali v njem beda, ki raste od leta do leta v vse groznejše oblike. Spočetka je zmerna in znoeta: družina životarj na samotni siromašni farmi in se peha iz dneva v dan. Med očetom, nezadovoljnim z dano usodo, polnim fantastičnih načrtov in nemirne krvi, in trezno realno materjo se kopicijo prepiri, dokler se oče ne izgubi v svet in ne potegne družine za seboj v vrtnec brezupnega propadanja. Kot do kosti raztepena žival umira mati pod brutalnostjo življenja in lastnega moža, ki gospodarita nad njo. Sestra se prodaja zanjo in za njene otroke. Agnes, otrok brez mladosti, dela in krade za mater; življenje spregleda do dna in trepeti pred grozotami spolnosti, ki kujejo ženo v legalno suženjstvo. Po materini smrti vlisi usoda bratov na njenih šibkih ramah. Agnes beži pred dolžnostjo, v zavesti, da ničesar nima, kar bi mogla žrtvovati. Udušiti mora vse, kar jo veže na svojce, ker ve, da bi jo ljubezen prikovala nanje in na življenje, ki bi se ga ne mogla nikoli več rešiti. Ona pa se mora boriti sama, naprej, navzgor, brezobzirno, samoljubno, da bo mogla nekoč tudi onim, ki čakajo od nje pomoči, pomagati.

Neizrečeno grenka je njena pot v svet. Glad ali suženjstvo. Divja in svobodna grize v nasilje in umira od gladi. Brezobzirna duši svojo naravo, ki preti podleči v odvisnost ljudi, ki jo hočejo imeti za svojo. Ona noče biti odvisna od nikogar, ona hoče sama služiti svoj kruh, ker pozna vse grozote zasuženjenih mater. Kajti možki je brezobziren gospodar žena, ki so gmotno odvisne od njega.

Z leti se stopnjuje v njej groza pred seksualnostjo, ki ji pomenja nasilje, zakon ali prostitucijo. Kaj je ljubezen? Ljubezen je v romanih in v bajkah, v življenju pa od nje preti opasnost, da ženo oropa svobode. Ona beži pred ljubeznijo in muči ljudi, ki jo ljubijo. Loči se od moža in nadaljuje asketsko življenje. Toda nekoč podleže močnemu in zlobnemu sodrugu Juanu Diazu, članu indijskega pokreta, pri katerem tudi ona sodeluje iz vse duše, se izpremeni tudi njeno stališče do seksualnega življenja. Ničesar se noče več spominjati, o ničemer razmišljati, vse hoče pozabiti. Z blazno naglico se vrže v življenje, polno živčne prenapetosti in notranjega nemira.

Reši jo ljubezen do Indijca Ananda Manvekarja, v katerem najde vse, kar zahteva od človeka, ki bi ga smela ljubiti: toplino bližine in sorodnosti ob skupnem delu, razumevanje, vzajemno strpnost, svobodo. Za svojo ljubezen trepeti, kot da bi slutila njeno kratkotrajnost. Toda kakor tanka razpoka v fino vazo se vtilotapi v njeno srečo brutalna intriga Juana Diaza in Agnes Smedleyjeva se prostovoljno odpove svojemu možu v zavesti, da bi se ta razpoka plazila naprej, dokler ne bi razušila vse veze.

Spet je sama, v tujini, brez svetle misli, kamor bi se uprla. Vleče jo v smrt, toda reši jo spoznanje, da ne spada med one, ki umirajo radi lepote, marveč med

one, „ki jim privro iz razvalin potresa novi izvori življenja“, ker pripadajo zemlji in se bore zanjo.

Samoizpoved Agnes Smedleyeve je edinstvena po svoji preprostosti, skrajno brezobzirni odkritostnosti. Čeprav pisateljica najprej čustveno reagira na življenje in šele pozneje razmišlja o sebi, se vkljub temu v karakteristiki točno pogodi. Nikjer se ne skuša olepšavati, nikjer opravičevati, nikjer ne koketira s skromnostjo ali hlinjenim podcenjevanjem same sebe, niti samozavestno ne precenjuje svoje vrednosti v samohvali. Njena beseda je neposredna in iskrena, ker izvira iz zdrave, nepokvarjene močne narave. Gola je in stvarna, brez vsakega liričnega komentarija. Fragmentarično se vrsti prizor za prizorom, dejanje je samo po sebi tako dramatično napeto, da prime človeka z golimi fakti neposredneje od vsakršne razlage. Tu je njena noč — kjer teotetizira in razpravlja, je veliko bolj bleda in nesvoja.

Kjer je samoizpoved prepletana z izmišljeno fabulo, ni tako prepričevalna. Zdi se ni, da se ne motim, če trdim, da je n. pr. njena zgodba z Juanom Diazom in njegova za lase privlečena intriga zgolj tak plod fantazije in literature.

Čeprav svoje ideje in nazore rada ponavlja, čeprav nekatera poglavja iz svojega življenja prehitro obide in premalo utemelji (n. pr. razmerje do svojega prvega moža), je v celoti samosvoja, izvirna, živa in elementarna, da jo lahko v miru uvrstimo med najmočnejše sodobne socialne pisatelje.

Grozotna slika socialnega življenja, ki jo odkriva ta roman, in pereči problemi, ki jih obravnava, bi zaslužili, da bi se obravnavali v posebni studiji.

Knjiga je vseskozi realističen izraz današnjega življenja. Dotika se skoro vseh problemov, ki sodobno ženo najbolj mučijo. Z izkustvom človeka, ki je neizrečeno veliko pretrpel, odkriva življenje v najbolj nagnutih plasteh, ga obtožuje in se mu zoperstavlja. Ob najmračnejših hipih ne podlega pesimizmu, marveč daje iz njih le ljubezni in vere v novo svetlejšje življenje.

Marja Boršnikova

MANICA KOMANOVA, SLIKE, ZGODBE, ŠALE VSE ZA MOJE MALE. Samozaložba. Ilustrirala M. Bambič in Niko Pirnat. Cena Din 40.—.

Kolikokrat je Manica pripovedovala deci zgodbe in šale: po sokolskih domovih, po odrih ženskih društvih v mestih in na kmetih, po tivolskih tratah, zadnja leta tudi v radiu in po mladinskih listih. Sedaj je to blago zbrala v pričnočo knjigo. Te zgodbe in šale pa tudi kažejo svoj pravi obraz baš z vidika svojega postanka: tiste, ki jih je rodila Maničina ustvarjalna sila sama iz ljubezni do dece in iz spoštovanja do lastnega detinstva, so povečini samonikle in duhovite; one pa, ki jih je morala „pod pritiskom“ nenasitne dece improvizirati, so včasih malo neslane in ponarejene. Kdor je imel take opravke z otroki, ve, da mora človeku včasih poleg vse iznajdljivosti le usihati vir spominov in domišljije in da se mora često reševati tega „nasilja“ z domisljicami, ki niso vedno posrečene, ali pa s pogrevanjem znanih mitov.

V Maničinih zgodbah ni žalostnih socialnih slik. Dečji svet je sicer često prikazan v bridki nesreči, toda vedno tako, da se trpinu obrne na bolje, če si hoče pomagati sam ali če se ga usmilijo drugi. Zbirka ima glavni povdarek na zgodbah z moralnim naukom: dobrota rodi dobroto in kdor ni usmiljen do živali, ne najde usmiljenja pri ljudeh. Odrasli ne nastopajo kot krotilci zveri: starejši človek, nad katerim se otrok pregreši, pozabi zamero, češ: otrok je otrok. Kako dobra psihologinja je Manica, priča zgodba „Spoštuj mater“: V nagli jezi je sin pahnil mater na tla; drugo jutro ji skesano prinese bič in jo prosi, naj ga pretepe do krvi, le da mu odpusti. Mati pa, „... ni segla po biču, a tudi odgovorila mi ni. Obrnila se je, kakor da me ne vidi in ne sliši.“ Ta globoka, tiha žalost je bila sinu najhujše maščevanje in najizdatnejša kazen.

Poleg zgodb zavzemajo važno mesto legende o živilih, ki dobe svoje lastnosti kot plačilo za dobra oz. zla dejanja, ki so jih izkazale božjim zastopnikom. Med temi je „Grlica“ nad vse ljubka. (Škoda, da jo je Bambič tako ponesrečeno ilustriral: namesto da bi bila težišče kompozicije grlica, je Marija, ki kot moderno občelna dama prav nič ne spominja na Mamko božjo.)

Zabavni del zbirke tvorijo otroške narodne popevke, ki žive po vseh naših vaseh v različnih variantah, ter uganke, kolobocije in druge domisljice.

Manica je storila prav, da ni uredila zbirke po tu omenjenih skupinah, nego je vse sestavke kar brez zveze natresla po knjigi. Zbirka za odrasle bi take neurejene razvrstitve ne prenesla, otroci pa so svet, ki ga je pol joka, pol smeha, ki jim je red nedoumen, čustvena in miselna zaporednost pa dolgočasna enoličnost.

Knjigo sta ilustrirala M. Bambič in Niko Pirnat. Dočim so vse Pirnatove slike učinkoviti dodatek besedilu, je Bambič nekatere manj dobro zadel. Veliko napako pa je zagrešil tisti, ki je kličjeje uvrščal: slika, ki ti pri čitanju knjige pokaže najprej zadnjo, t. j. prazno stran, res ni pravilno uvrščena.

P. Hočevarjeva.

GRBOVI JUGOSLAVIJE. Družba „Kava Hag“ je izdala lep in počen album za grbe vseh občin, dežel in mest v Jugoslaviji. V knjigi so pregledno

razporejeni zgodovinski popisi krajev, na katere se nanaša grb, popisi grbov in razpredelki, kamor se grb prilipi. Album stane Din 25, posamezne slike grbov so pa priložene v ovitke kave Hag. Kdor kupuje to kavo, si sčasoma lahko napolni zbirko z vsemi (256) znanimi jugoslovanskimi grbi. Čeprav je album reklamna publikacija, ima vendar tudi lepo poučno in estetsko vrednost, saj so sodelovali pri njem profesorji in slikarica Vera Bojničičeva. Naroča se v Zagrebu, Kaptol 10.

O B Z O R N I K

O B Č N I Z B O R I N A Š I H Ž E N S K I H D R U Š T E V .

SPLOŠNO ŽENSKO DRUŠTVO v Ljubljani je imelo v marcu t. l. svoj 32. občni zbor. Od svoje ustanovitve l. 1901. do danes se udejstvuje prav mnogostransko na prosvetnem, umetniško-obrtnem in gospodarskem polju. Udeležuje se raznih kulturnih in narodnih prireditev in pomaža, kadar je naprošeno, drugim društvom in ustanovam. Ima veliko, vsakomur dostopno javno knjižnico, ki je bila v preteklem društvem letu nanovo urejena.

Minulo leto je prosvetni odsek priredil javna predavanja o Vidi Jerajevi, Boženi Némcovi, Karolini Svétli in Gabrieli Preissovi. — Odbor se je pridružil prošnji Zveze delavskih žen in deklet, naj Okrožni urad za zavarovanje delavcev namesti poleg moskih zdravnikov tudi žensko zdravnico. — Potom Jugosl. žen. saveza se je društvo zavzelo za večjo in boljše pravno zaščito poročene in ločene žene; ta zaščita naj se uzakoni. — Z uspehom je društvo posredovalo pri ministrstvu za trgovino in industrijo in je na opetovane prošnje doseglo, da je imenovano ministrstvo odobrilo izdajo kataloga čipkarskih in drugih umetno obrtnih izdelkov Osrednjega zavoda za ženski domači obrt. Ilustrirani album je izšel in bo brez dvoma mnogo pripomogel, da se naša ženska domača obrt razširi tudi v inozemstvu.

Umetniško obrtni odsek se lepo razvija; tkanje preprog perzijskih vzorcev se razširja tudi na deželo. Voditeljica odseka ga. M. Lindtnerjeva je s svojim strokovnim znanjem in nasvetom članicam in prijateljicam društva rada na razpolago.

Izredno je napredovalo gospodarsko strokovni odsek Zveza gospodinj pod načelstvom ge. V. Kraigherjeve. V jeseni je priredil na velešimnu v vsem paviljonu K zelo uspešno razstavo Domače ognjišče. Razstava je bila deloma v obratu. Odsek ima svoje strokovno mesečno glasilo „Gospodinja“, prireja ekskurzije v razne tovarne, mesečne sestanke in ima posvetovalnico v matičnem društvu na Rimski c. 9. Samopomoči gospodinj služi blagovni odsek in nedavno ustanovljeni oddelek za posredovanje prodaje doma izvršenih ročnih del. Načrt dela Spl. den. društva za prihodnje leto je pester in mnogostranski. — Društvu predseduje ga. Franja Tavčarjeva.

KOLO JUGOSLOVENSkih SESTER, oziroma njegove podružnice, so povečini tudi že imele svoj redni občni zbor. Podružnica v Trbovljah je imela pri tej priliki tudi predavanje „Žena v narodnem gospodarstvu“. Najpomembnejše je pač zborovanje osrednjega društva, t. i. ljubljanskega Kola, ki daje tudi kratek pregled vseh podružnic.

Kdo bi naštel vse akcije naših kolašic in opisal vsa njih pota in dela! Ob vsaki priliki so nabrale lepe vsote, ki pa so šle tudi hitro izpod rok. Samo ob pretekli božičnici je bilo v Ljubljani 415 obdarovancev in to ženic, otrok in dijakov. Nepregledna pa je množica revežev, ki trkajo kar med letom na društvena vrata — in to nikdar zastoji, saj s. blagajničarka deli tudi zadnje pare, ki jih včasih komaj dobi.

Marsikateremu akademiku je že društvo plačalo dnevno hrano v tej ali oni menzi. Ob materinskemu dnevju je prejelo nad 5000 Din in jih tudi takoj razdelilo, saj je bila do takrat nabiralna torba že zvrhana različnih prošenj.

Dečji dom Fr. Tavčarjeve v Kraljevici, čigar sliko je prinesla že 2. številka Žen. Sv., oskrbuje gospodariča s. Gašperlinova. Lepo je tam urejeno, saj se je izkupiček lanske efektne loterije porabil za urejevanje Doma in vzdrževanje kolonij. — Del poslopja bo letos dvignjen za eno nadstropje. Mnogo, mnogo so prispevala ob raznih prilikah različna podjetja in tvrdke, med katerimi gre prva zahvala tvrdki Agnola in Kranjski industrijski družbi, pa tudi kr. banski upravi.

Ljubljansko kolo šteje približno 2400 članic, (predsednica mu je ga. Franja Tavčarjeva), po vsej Dravski banovini pa je 42 podružnic in 40 poverjeništev.

DRUŠTVO JUGOSLOVENSkih DIPLOMIRANIH SESTER je imelo letos skupščino v Ljubljani. Zbralo se je okrog 60 zaščitnih sester iz vseh krajev države. Skupščine so se udeležili zastopniki in zastopnice raznih oblasti in ustanov. Sekcija za Dravsko banovino je priredila ob tej priliki razstavo slovenske poljudne zdravstvene literature. Društvo ima 3 sekcije: v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Na skupščini so bili podani referati vseh treh sekcij. Sprejeta je bila resolucija, ki se tiče uvedbe službene uniforme, izenačbe strokovno kvalificiranih sester in nostrifikacije inozemskih diplom. Dosedanje glasilo sekcije za Savsko banovino „Sestrinška riev“ ostane organ Društva jugosl. dipl. sester. Za predsednico osrednjega društva je bila izvoljena sestra Antonija Schifferjeva iz Materinskega združenja v Beogradu.

VSEBINA 5. ŠTEVILKE

† ZOFKA KVEDER-DEMETROVIČEVA: TRI SESTRE (Nadaljevanje)

ANICA ČERNEJEVA: MOJE TELO UMIRA V POMLAD

MAŠA SLAVČEVA: RECITATOR

MARJA BORŠNIKOVA: SRBSKE KNJIŽEVNICE (Nadaljevanje)

MARA LAMUTOVA: MRTVI MATERI

ANGELA VODETOVA: OB DESELETNICI JAVNE ŽENSKÉ BOLNICE

MINKA PEŠČEVA: SESTRA POMOČNICA — DELAVKA V SOCIALNO-HIGIJSKI SLUŽBI

DR. E. JENKO-GROVERJEVA: PREHRANA OTROK DO RAZVOJNE DOBE

DR. L. SUŠNIK: V POJASNILO (Konec)

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST: Agnes Smedley: Sama (Marja Boršnikova) — Manica Komanova: Slike, zgodbe, šale vse za moje male (P. Hočevarjeva)

OBZORNIK

PRILOGE: Naš dom — Moda — Krojna pola — Ročna dela

Ženski Svet izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64,—, polletna Din 32,—, četrletna Din 16,—, za U. S. A. Dol. 2,—, za Avstrijo Sch. 10,—, ostalo inozemstvo Din 85. Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II. — Izdaja Konzorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani. Za konzorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskal: J. Blasnikova nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani.
Odgovoren L. Mikuš.

V maju ne pozabite poravnati naročnino!

DAROVI ZA TISKOVI SKLAD

Pirc Jerica Din 4; Senekovič Olga Din 6; Blejček Kati Din 2; Štefica Vene Din 6; Sinkovič Angela Din 4; Urbančič Antonija Din 3; Jankovič Jože Din 1; Zeme Krista Din 6; Robavs Karla Din 6; Hraševček Mimica Din 6; Kotnik Ida Din 2; Podobnik Francka Din 2; Santel Ruža Din 1; Tavčar Ana Din 6; Valentič Ela Din 1; Zejn Berta Din 6; Bračič Marica Din 6; Lampe Pepca Din 1; Žirer Mira Din 4; Draž Ana Din 4; Pregrad Manica Din 6; Pečečnik Minka Din 2; Gaberšček Lucija Din 6; Rožencvet Lucija Din 1; Sotlar Mici Din 4; Ivanovič Ana Din 3; Cepuder Mira Din 2; Stritar Alojzija Din 2; Levec Francka Din 4; Sinokovič Sofija Din 6; Rudolf Marija Din 4; Kružič Zora Din 4; Resman Marija Din 6; Juvancič Netka Din 2; Smole Jospina Din 6; Wibihal Marica Din 2; Ozimek Avrelija Din 2; Fabian Ana Din 4; Tomšič Marija Din 4; Leskovšek Vidosava Din 3; Vizjak Minka Din 3; Goščič Tončka Din 2; Černe Ivana Din 4; Banko Marija Din 6; Ovsenek Marija Din 4; Žužek Ivanka Din 1; Glaser Luiza Din 6; Herman Manica Din 6; Ferjančič Mary Din 4; Srnc Rika Din 3; Oslak Darinka Din 6; Stenovc Antonija Din 1; Sušnik Zinka Din 6; Furlani Ivi Din 4; Vida Rataj Din 12; Nevenka Slavik Din 4; Zalokar Slava Din 6; Legiša Marica Din 3; Pšenička Anka Din 6; Gorišek Julka Din 4; Ljudmila Pirnat Din 3; Cenjak Gizela Din 6; Juvan Marija Din 6; Pipuš Milka Din 6; Baudek Marija Din 2; Malčič Kovač Din 6; Illovar Pavla Din 2; Milka Kačič Din 2; Jagodice Romana Din 3; Serko Anica Din 6; Karla Barbič Din 2; Smolej Danica Din 6; Skrem Ivana Din 6; Pridgar Karolina Din 6; Pahor Natalija Din 15; Sulič Stefanija Din 15; prof. Zalaznik Din 10; Rusjan Ivanka Din 15; Mavec Marta Din 6; Kuncič Jožica Din 6; Plavšak Julija Din 6; Pausič Marija Din 4; Gogala Elza Din 2; Prepeluh Pavla Din 6; Jurca Ivanka Din 6; Kerkoč Ida Din 23; Kotar Mary Din 13; Cergol Angelina Din 67; Znidarski Marija Din 6; Kenič Franja Din 3; Rija dr. Flisova Din 6; Puhar Marica Din 2; Jožica Vričko Din 6; Markan Fančič Din 1; Rant Francka Din 1; Batis Meri Din 1; Gogala Elza Din 2; Pausič Marija Din 4; Plavšak Julija Din 6; Jožica Kuncič Din 6; Mavec Berta Din 6; Zabret Tilka Din 6; Ileršič Anica Din 1; Makar Agata Din 6; Male Stefanija Din 2; Privšek Mimi Din 6; Matajurc Marija Din 2; Miklavc Jožeta Din 2; Cebašek Agneza Din 3; Prisljan Iva Din 1; Franja Iršič Din 1; Koprivc Emica Din 3; Jurček Milena Din 2; Avsenak Gizela Din 2; Cargo Tončka Din 1; Lasič Zorislava Din 3; Linzner Pavla Din 6; Vertičnik Alojzija Din 4; Zaman Slavica Din 10; Gorski Karla Din 1; Ukmar Antonija Din 6; Strukelj Cirila Din 6; Spasojevič Anica Din 1; Kralj Justina Din 3; Janežič Gusta Din 2; Tomšič Marija Din 4; Domicelj Marija Din 6; Mihelič Marija Din 6; Stanič Katica Din 2; Priston Franja Din 6; Korošec Ivanka Din 250.

SUKNO TEOKAROVIC

Iz same volne za vsa
oblačila, volnene
odeje, bareti, za da-
me krasna buref svi-
la à 70- in 80- Din
za m. v širini 160 cm.
V vseh barvah ple-
tilna volna i. t. d.

Rekord' današnjih
dni sta nizka cena in poznana odlična kvaliteta.

Dokazano dobro blago in po-
ceni sukno, svilo, platno itd.

samo v Trpinovem
bazarju v Mariboru

Gospodinje, kupujte pri

B. ŽILIČ,

trgovina z železnino, porcelanom in steklenino,
Ljubljana, Dunajska c. 11., poleg „Figovca“

vse gospodinske potrebščine, kuhinjsko posodo, emaljirano in
aluminjasto, porcelan, steklenino, razne moderne stroje za ku-
hinjo, jedilni pribor, karnise i. t. d.

Moderno in solidno

boste oblečene, ako kupite blago za svoj spomladanski plašč,
kostim, volнено blago in svilo za obleko, kakor tudi vsako-
vrstno blago za perilo pri trvdki

R. MIKLAUC „Pri Škofu“

LJUBLJANA, Lingarjeva-Medarska ul., pred Škofijo

Ugodne cene!

Točna postrežba!